

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Фінансовий факультет
Кафедра обліку, аудиту, аналізу і оподаткування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Організація обліку, контроль та аналіз дебіторської заборгованості
на підприємстві
(за матеріалами ДП «ДК-АВТО»)

Виконала: студентка групи ЕО 23-1зм
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Чебанова В.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доц. Бондаренко Н.М.

Рецензент: ТОВ «ФОРЕВЕРС»

(місце роботи)

директор

(посада)

Щербіткін В.О.

Дніпро-2025

АНОТАЦІЯ

Чебанова В.Ю. Організація обліку, контроль та аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві (за матеріалами Дочірнього підприємства «ДК-АВТО»). Кваліфікаційна робота магістра. Спеціальність «Облік і оподаткування». Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2025.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, бухгалтерський облік, покупці, замовники, фінансовий стан, аналіз, управління, ДП «ДК-АВТО».

Метою кваліфікаційної роботи магістра є узагальнення теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості, виявлення проблемних ділянок у зазначених питаннях і обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення на прикладі конкретного підприємства.

Завданням роботи є вивчення сучасних поглядів на поняття дебіторської заборгованості, її види та класифікація; дослідити нормативно-правову базу обліку дебіторської заборгованості на підприємстві; надати організаційно-економічну характеристику ДП «ДК-АВТО»; дослідити організацію обліку дебіторської заборгованості на підприємстві; провести аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві; обґрунтувати шляхи вдосконалення контролю та організації обліку дебіторської заборгованості.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процеси обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо організації обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.

Кваліфікаційна робота магістра містить 70 сторінок, 16 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел складається з 31 найменувань, 2 додатки

ANNOTATION

Chebanova V.Yu. Organization of accounting, control and analysis of receivables at the enterprise (according to the materials of the Subsidiary enterprise "DK-AVTO"). Master's qualification work. Specialization "Accounting and taxation". University of Customs and Finance. Dnipro, 2025.

Keywords: accounts receivable, accounting, buyers, customers, financial condition, analysis, management, SE "DK-AVTO".

The purpose of the master's qualification work is to generalize the theoretical, methodical and practical aspects of accounting, analysis and control of receivables, to identify problem areas in the specified issues and to substantiate proposals for their solution on the example of a specific enterprise.

The task of the work is to study modern views on the concept of accounts receivable, its types and classification; to investigate the regulatory and legal basis of accounts receivable at the enterprise; to provide organizational and economic characteristics of SE "DK-AVTO"; to investigate the organization of accounts receivable at the enterprise; conduct an analysis of receivables at the enterprise; justify ways to improve control and organization of accounts receivable

The object of the research of the qualification work is the processes of accounting, control and analysis of receivables at the enterprise.

The subject of the qualification research is a set of theoretical, methodical and practical provisions regarding the organization of accounting, control and analysis of receivables at the enterprise.

The master's qualification work contains 70 pages, 16 tables, 7 figures, the list of used sources consists of 31 titles, 2 appendices

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	7
1.1. Сучасні погляди на поняття дебіторської заборгованості, її види і класифікація	7
1.2. Аналіз нормативно-правової бази обліку дебіторської заборгованості на підприємстві	15
1.3. Теоретико-методичні основи аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві	22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДП «ДК-АВТО».....	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ДП «ДК-АВТО».....	27
2.2. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві	35
2.3. Аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві	42
2.4. Організація внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємстві	45
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ДП «ДК-АВТО».....	51
3.1. Удосконалення організації обліку дебіторської заборгованості	51
3.2. Шляхи удосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві	58
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Сучасні економічні умови характеризуються посиленням конкуренції та складністю управління фінансовими ресурсами підприємств. У таких умовах ефективно управління дебіторською заборгованістю стає однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту, оскільки вона безпосередньо впливає на ліквідність, платоспроможність та фінансову стабільність підприємства.

Дебіторська заборгованість, представляючи собою суму коштів, що підлягає стягненню від контрагентів, потребує ретельного обліку та контролю, аби запобігти збиткам і знизити фінансові ризики.

Дочірнє підприємство «ДК-АВТО» є одним із ключових учасників ринку автопослуг, що займається продажем та обслуговуванням автотранспорту.

Наявність значної дебіторської заборгованості може негативно позначитися на його фінансових показниках, зокрема на обороті коштів та фінансовій стабільності. Тому важливим завданням є вдосконалення процесу обліку та контролю дебіторської заборгованості на цьому підприємстві.

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності систематизованого підходу до управління дебіторською заборгованістю, що дає змогу підприємству мінімізувати можливі втрати, підвищити ефективність використання активів і підтримувати фінансову стійкість.

Організація ефективного контролю за дебіторською заборгованістю дозволяє запобігти виникненню прострочених платежів і знизити ризики, пов'язані з ненадходженням коштів.

Метою дипломної роботи є узагальнення теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості, виявлення проблемних ділянок у зазначених питаннях і обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення на прикладі конкретного підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- вивчити сучасні погляди на поняття дебіторської заборгованості, її види та класифікацію;
- дослідити нормативно-правову базу обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- надати організаційно-економічну характеристику ДП «ДК-АВТО»;
- дослідити організацію обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- провести аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві;
- обґрунтувати шляхи вдосконалення контролю та організації обліку дебіторської заборгованості;

Об'єктом дослідження є процеси обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо організації обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.

У процесі дослідження використовувалися такі методи: абстрагування (для визначення сутності поняття дебіторської заборгованості та її класифікації); порівняння (для оцінювання динаміки та структури дебіторської заборгованості на підприємстві); аналіз (для деталізації окремих елементів дебіторської заборгованості та виявлення проблемних зон); синтез (для узагальнення результатів дослідження обліку, аналізу та контролю); узагальнення (для формування висновків та розробки рекомендацій щодо вдосконалення обліку й управління дебіторською заборгованістю).

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік дебіторської заборгованості, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, а також первинна документація, фінансова звітність і внутрішні регламенти досліджуваного підприємства.

Основним результатом роботи є розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації обліку та контролю дебіторської заборгованості, спрямованих на підвищення ефективності управління нею.

Результати дослідження можуть бути використані на підприємстві для оптимізації системи обліку дебіторської заборгованості, покращення контролю за її станом та зменшення ризиків неповернення боргів.

Окремі положення дипломної роботи обговорювалися та були схвалені на міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд» (м. Дніпро, 8 листопада 2024 року) та опубліковані у збірнику матеріалів конференції.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 70 сторінках машинописного тексту, містить 16 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел складається з 31 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сучасні погляди на поняття дебіторської заборгованості, її види і класифікація

У сучасній економічній теорії дебіторська заборгованість вважається одним з найважливіших показників фінансової стабільності та платоспроможності підприємства.

Вона формується внаслідок господарських операцій, коли компанія надає товари чи послуги без негайного розрахунку, що призводить до появи зобов'язань з боку контрагентів.

Проведене дослідження свідчить, що в економічній літературі класифікують дебіторську заборгованість за різними критеріями. Автори виділяють класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості, що не дає змоги її охарактеризувати.

Для належної побудови облікової системи та її управління доцільно уточнити та доповнити методологічну базу щодо класифікації дебіторської заборгованості. Це сприятиме розширенню спектру обліково-аналітичної інформації щодо дебіторської заборгованості для управління ними.

Передумовою дослідження питань обліку дебіторської заборгованості є визначення цих понять та їх економічного змісту.

У фінансовій літературі дебіторську заборгованість визначають як сукупність вимог підприємства до інших організацій або осіб на підставі наданих товарів, послуг або робіт.

Згідно з НП(С)БО 10, дебіторська заборгованість визнається активом підприємства, якщо існує ймовірність отримання економічних вигід від неї в майбутньому та можливість достовірного визначення її суми.

У свою чергу, економічний зміст дебіторської заборгованості полягає в очікуванні отримання від контрагентів грошових коштів, що, у свою чергу, поповнює оборотні активи підприємства.

Визначення поняття «дебіторська заборгованість» у сучасній економічній та бухгалтерській літературі є неоднозначним.

Кожен автор трактує це поняття, виходячи з особливостей свого підходу до аналізу економічних активів підприємства.

Проведене дослідження свідчить, що в економічній літературі класифікують дебіторську заборгованість за різними критеріями.

У таблиці 1.1 узагальнено різні погляди в нормативно-правових актах на сутність поняття «дебіторська заборгованість», що дозволяє виявити ключові підходи до його розуміння та підкреслити специфіку трактування терміну в різних джерелах:

Таблиця 1.1

Трактування поняття «дебіторська заборгованість»
в нормативно-правових актах

Нормативний акт	Визначення поняття «дебіторська заборгованість»
МСБО 39 [16]	Похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку.
НП(С)БО 10 [5]	Сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.
НП(С)БО 13 [6]	Один із видів фінансових активів і визначається як контракт, що дає право отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства.
Податковий кодекс України [7]	Заборгованість, яка відповідає критеріям для визнання безнадійною: несплачена заборгованість, що перевищує строк позовної давності, або борг, який неможливо стягнути.

Джерело: узагальнено автором [16,5,6,7]

Розгляду питання про визначення дебіторської заборгованості присвячено низку праць вчених. На сьогодні є велика кількість трактування поняття «дебіторська заборгованість».

У таблиці 1.2 узагальнено трактування поняття «дебіторська заборгованість» за різними економічними джерелами:

Трактування поняття «дебіторська заборгованість»
за економічними джерелами

Джерело	Визначення поняття «дебіторська заборгованість»
Грабова Н.М., Добровський В.М. [31]	Заборгованість інших підприємств та осіб нашому підприємству.
Кияшко О.М. [1]	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, що виникла в результаті минулих подій, яку кредитор має право вимагати відшкодувати.
Лігоненко Л.О. [2]	Включені до майна підприємства його майнові вимоги до інших осіб, що є його боржниками в правовідносинах, які виникають за різних обставин.
Орлова В.К. [4]	Сума заборгованості юридичних або фізичних осіб, які в результаті минулих подій заборгували підприємству грошові кошти або інші активи.

Джерело: узагальнено автором [31,1,2,4]

Поняття дебіторської заборгованості у нормативних актах зосереджується на її визнанні як фінансового активу, що оцінюється за чистою реалізаційною вартістю або амортизованою собівартістю.

У МСФЗ та НП(С)БО визначаються вимоги до оцінки дебіторської заборгованості та її місце у фінансовій звітності, а також подаються основи для управління нею.

В економічній літературі акцент робиться на сутності заборгованості як суми зобов'язань контрагентів перед підприємством, що виникають у результаті господарських відносин.

У різних авторів тлумачення відрізняються залежно від мети дослідження: одні акцентують увагу на її юридичному аспекті, інші – на економічному або фінансовому значенні.

Таке різноманіття підходів сприяє формуванню комплексного уявлення про дебіторську заборгованість, яке дозволяє ефективно керувати нею на підприємстві, враховуючи нормативні вимоги та економічну сутність.

Нормативно-правове регулювання передбачає класифікацію дебіторської заборгованості за різними критеріями.

Перший критерій – це термін погашення заборгованості, який дозволяє виділяти короткострокову та довгострокову дебіторську заборгованість. Короткострокова заборгованість, як правило, погашається протягом одного року, тоді як довгострокова має термін повернення більше року. Така класифікація є важливою для підприємства, оскільки короткострокова заборгованість безпосередньо впливає на його ліквідність і платоспроможність.

Крім того, дебіторську заборгованість можна поділити на торгову та неторгову. Торгова заборгованість виникає внаслідок продажу товарів, надання послуг чи виконання робіт у кредит, тоді як неторгова заборгованість пов'язана з іншими видами діяльності підприємства, наприклад, із позиками або авансами працівникам. Така класифікація допомагає ефективно планувати фінансову діяльність підприємства та здійснювати її оцінку, зважаючи на характер виникнення заборгованості.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю на підприємстві важливо враховувати різні її аспекти, зокрема строк погашення, причини виникнення, характер формування, відношення до обліку та інші ознаки.

У таблиці 1.3 представлено класифікацію дебіторської заборгованості за основними ознаками, що дозволяє чіткіше уявити структуру цього активу і дає змогу підприємству підвищити ефективність фінансового обліку, контролю та аналітичної роботи.

Таблиця 1.3

Класифікація дебіторської заборгованості

Класифікаційна ознака	Види дебіторської заборгованості
1	2
За термінами погашення	Довгострокова, поточна
За відношенням до обліку та відображенням у звітності	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, за виданими авансами, за розрахунками з покупцями і замовниками, векселі одержані, внутрішні розрахунки, інша заборгованість

Продовження табл. 1.3

1	2
За своєчасністю та ступенем вірогідності погашення	Строкова (нормальна), прострочена (сумнівна і безнадійна)
За формою виникнення	Забезпечена, незабезпечена
За причинами виникнення	Виправдана (строк погашення не настав), невиправдана (прострочена, пов'язана з помилками чи порушеннями договорів)
За характером виникнення	Дебіторська заборгованість від операційної діяльності, від іншої діяльності
За економічним змістом	Товарна, нетоварна

Джерело: складено автором на основі[4]

Окремо слід виділити класифікацію заборгованості за відношенням до обліку та відображенням у звітності, яка включає дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом, за авансами, розрахунками з покупцями і замовниками, а також векселями та іншими внутрішніми розрахунками.

Таке розмежування необхідне для точнішого обліку та контролю за різними видами заборгованості, що дозволяє ефективно використовувати ресурси підприємства та зменшувати фінансові ризики.

В економічній літературі дебіторську заборгованість також класифікують за своєчасністю та ступенем вірогідності погашення, виділяючи строкову, сумнівну та безнадійну заборгованість.

Строкова заборгованість підлягає погашенню в обумовлені строки, сумнівна має неясні перспективи погашення, а безнадійна вважається неповерненою і потребує списання. Уточнений підхід до класифікації дебіторської заборгованості за своєчасністю погашення узагальнено в таблиці 1.4.

Зазначена класифікація є важливим інструментом для організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві.

Згідно з НП(С)БО 10, поточна дебіторська заборгованість, яка вважається фінансовим активом, включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю.

Однією з важливих класифікаційних ознак дебіторської заборгованості є своєчасність її погашення, що відображає ймовірність повернення заборгованості у встановлений термін.

Залежно від дати оплати, дебіторську заборгованість поділяють на строкову та прострочену.

Прострочена заборгованість, у свою чергу, включає сумнівну і безнадійну, що обумовлено високою ймовірністю її неповернення.

У таблиці 1.4 наведено основні види дебіторської заборгованості за своєчасністю погашення.

Таблиця 1.4

Класифікація дебіторської заборгованості за своєчасністю погашення

Вид дебіторської заборгованості	Опис
Строкова дебіторська заборгованість	Заборгованість, строк оплати якої ще не настав.
Прострочена дебіторська заборгованість	Заборгованість, не сплачена у встановлений термін. Включає сумнівну заборгованість — коли є сумніви у погашенні, та безнадійну — щодо якої впевненість у неповерненні.
Сумнівний борг	Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є невпевненість у її погашенні боржником
Безнадійна дебіторська заборгованість	Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення або минув строк позовної давності

Джерело: складено автором [19]

Виникнення простроченої, сумнівної та безнадійної заборгованості призводить до «заморожування» активів та уповільнення швидкості обороту грошових коштів.

Щоб цього уникнути потрібно:

- виконувати постійний моніторинг потенційних дебіторів (оцінювати фінансовий стан та платоспроможність, ринкову репутацію, імідж тощо);
- створити резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства; -
- систематично проводити інвентаризацію заборгованості.

На рис. 1.1 представлена класифікація дебіторської заборгованості згідно НП(С)БО, плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції:

Рис 1.1 Класифікація дебіторської заборгованості згідно НП(С)БО, плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції

Джерело: складено автором на основі[5,17]

Класифікація дебіторської заборгованості в міжнародній практиці здійснюється відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які встановлюють чіткі критерії для оцінки та обліку цього виду активів.

Згідно з МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», дебіторська заборгованість розглядається як фінансовий актив і поділяється на заборгованість, яка оцінюється за амортизованою вартістю, та заборгованість, що оцінюється за справедливою вартістю через прибутки або збитки.

Така класифікація залежить від намірів підприємства щодо отримання грошових потоків і характеру самого активу.

Крім того, МСБО 1 «Подання фінансової звітності» передбачає поділ дебіторської заборгованості на короткострокову (очікувану до погашення протягом 12 місяців) і довгострокову (з терміном погашення понад 12 місяців).

Оцінка можливого зменшення корисності дебіторської заборгованості регламентується МСБО 36, який вимагає визнання збитків у разі втрати можливості отримання платежів.

Згідно з МСФЗ 15 «Виручка за договорами з клієнтами», визнання доходу відбувається лише за умови впевненості в його стягненні.

У зарубіжних країнах класифікація дебіторської заборгованості також базується на принципах МСФЗ, проте враховує особливості національних стандартів бухгалтерського обліку.

Наприклад, у США, де діють *Generally Accepted Accounting Principles* (US GAAP), заборгованість класифікується як поточна та непоточна, а значна увага приділяється створенню резервів для сумнівних боргів.

У країнах ЄС і регіонах, що застосовують МСФЗ, широко використовується метод очікуваних кредитних збитків (*Expected Credit Loss*), що забезпечує реалістичну оцінку ризиків неповернення заборгованості.

В азійських країнах підходи до класифікації адаптовані до місцевих вимог, проте також орієнтовані на стандарти МСФЗ.

Таким чином, міжнародний підхід до класифікації дебіторської заборгованості відзначається гнучкістю, прозорістю та акцентом на оцінці кредитних ризиків і справедливій вартості активів.

Це забезпечує більш об'єктивну фінансову звітність та сприяє ефективному управлінню дебіторською заборгованістю на підприємствах.

Аналіз сучасних поглядів на поняття та класифікацію дебіторської заборгованості свідчить про складність і багатогранність цього фінансового активу.

Відсутність єдиного підходу до його визначення та класифікації ускладнює побудову ефективної системи обліку та управління.

Різноманітність класифікаційних ознак дебіторської заборгованості, представлена в таблиці, дозволяє підприємствам детальніше структурувати свої активи, полегшуючи аналіз та прийняття управлінських рішень.

Систематизований підхід до обліку дебіторської заборгованості підвищує ефективність фінансової діяльності підприємства, забезпечує стабільний грошовий потік і сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку.

1.2. Аналіз нормативно-правової бази обліку дебіторської заборгованості на підприємстві

Нормативно-правове регулювання обліку дебіторської заборгованості є однією з ключових складових системи управління фінансовими активами на підприємстві.

Оскільки дебіторська заборгованість безпосередньо впливає на ліквідність і платоспроможність компанії, важливо, щоб її облік вівся відповідно до чинних нормативно-правових актів.

Вони встановлюють порядок визнання, оцінки, класифікації, відображення дебіторської заборгованості в обліковій документації та регулюють основні аспекти облікової політики.

В Україні облік дебіторської заборгованості регулюється рядом нормативних актів, серед яких ключову роль відіграють національні стандарти бухгалтерського обліку (НП(С)БО), а також міжнародні стандарти

фінансової звітності (МСФЗ), які застосовуються підприємствами, що прагнуть досягти високого рівня прозорості фінансових даних.

Поряд з цим, важливими нормативними актами є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та положення податкового законодавства, що встановлюють правила оподаткування операцій, пов'язаних з дебіторською заборгованістю.

У табл. 1.6 представлені основні нормативні акти для обліку дебіторської заборгованості

Таблиця 1.6

Основні нормативні акти для обліку дебіторської заборгованості

Нормативний акт	Основний зміст
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[14]	Визначає загальні принципи бухгалтерського обліку та обов'язки суб'єктів господарювання щодо ведення фінансового обліку.
НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»[5]	Регулює порядок визнання, оцінки та відображення дебіторської заборгованості в обліку, зокрема короткострокової та довгострокової заборгованості.
НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»[6]	Визначає дебіторську заборгованість як один із видів фінансових активів та встановлює методи її оцінки.
МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»[15]	Застосовується для оцінки та обліку дебіторської заборгованості на підприємствах, які використовують міжнародні стандарти звітності.
Податковий кодекс України[7]	Встановлює правила оподаткування операцій із дебіторською заборгованістю, включаючи податкові різниці при її формуванні та списанні.
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція № 291[17]	Регулює порядок обліку дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку з деталізацією за субрахунками.

Джерело: складено автором на основі[14,5,6,15,7,17]

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає загальні принципи бухгалтерського обліку та обов'язки суб'єктів господарювання щодо ведення фінансового обліку.

Закон забезпечує єдині підходи до організації обліку і передбачає відповідальність підприємств за достовірність фінансових звітів, що включають інформацію про дебіторську заборгованість.

НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» є основним документом, який регламентує порядок ведення обліку цього активу.

Він визначає дебіторську заборгованість як зобов'язання інших суб'єктів перед підприємством за надані товари, послуги або виконані роботи, розділяючи її на короткострокову та довгострокову.

Стандарт також встановлює вимоги до визнання сумнівної та безнадійної заборгованості, які відображаються на балансі підприємства за чистою реалізаційною вартістю.

Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю, яка визначається як сума грошових коштів, що очікується до отримання.

Поточна заборгованість визнається за сумою очікуваних надходжень, а довгострокова – з урахуванням дисконтування, якщо вплив вартості грошей у часі є суттєвим.

У разі наявності сумнівів щодо повернення заборгованості формується резерв сумнівних боргів.

Резерв сумнівних боргів створюється для покриття ризиків, пов'язаних із непогашенням заборгованості.

Для оцінки використовуються два методи:

- індивідуальний, застосований до великих дебіторів;
- груповий, що враховує заборгованість із подібними характеристиками.

Безнадійна заборгованість списується за рахунок цього резерву або витрат підприємства.

На рис. 1.2 представлена до уваги схема оцінки дебіторської заборгованості та формування резерву сумнівних боргів:

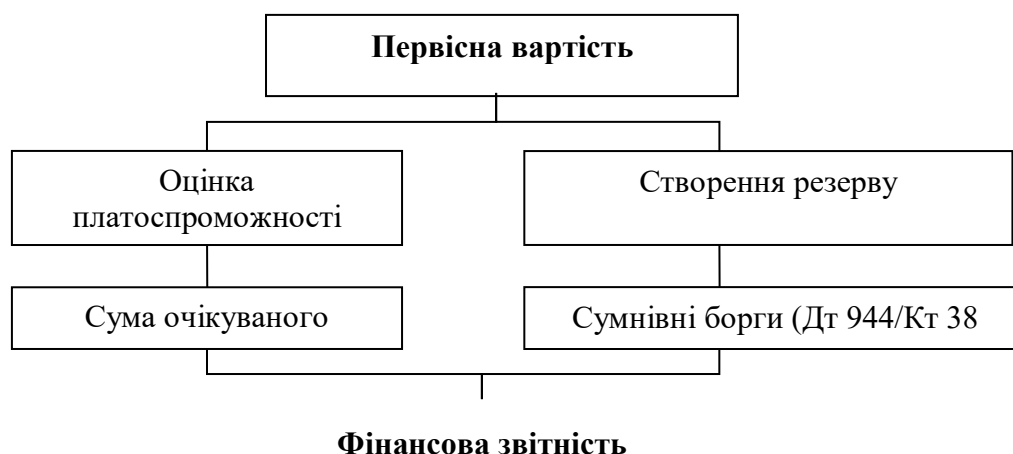

Рис. 1.2 Схеми оцінки дебіторської заборгованості та формування резерву сумнівних боргів

Джерело: складено автором на основі[20]

Оцінка дебіторської заборгованості відповідно до НП(С)БО 10 забезпечує реалістичність фінансової звітності, оскільки враховує ризики неповернення сум.

Використання резерву сумнівних боргів дозволяє підприємствам зменшити вплив кредитних ризиків на їх фінансові результати.

Оцінка дебіторської заборгованості відповідно до НП(С)БО 10 забезпечує достовірність фінансової звітності, оскільки враховує ризики непогашення сум.

Всі суми дебіторської заборгованості оцінюються за їх справедливою вартістю, що визначається на момент визнання.

Оцінка враховує терміни погашення, історію платіжної дисципліни боржника та його фінансовий стан.

З метою зменшення впливу кредитних ризиків на фінансові результати підприємства, відповідно до НП(С)БО 10, створюється резерв сумнівних боргів.

Резерв нараховується залежно від строків погашення заборгованості: для поточної заборгованості резерв не створюється, для заборгованості, що

прострочена, резерв збільшується відповідно до оцінки ймовірності погашення боргу.

Регулярне коригування резерву забезпечує реалістичність фінансових показників підприємства, враховуючи зміни в платіжній дисципліні та фінансовому стані контрагентів.

Схема оцінки дебіторської заборгованості та формування резерву сумнівних боргів дозволяє своєчасно визначити необхідність створення резерву на основі аналізу строків погашення, платіжної дисципліни та фінансової спроможності боржників.

НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» також містить важливі норми щодо обліку дебіторської заборгованості.

Згідно з цим стандартом, дебіторська заборгованість належить до категорії фінансових активів, що підлягають оцінці та відображенню за методами справедливої вартості або амортизованої вартості.

Цей підхід дозволяє точніше відобразити фінансовий стан підприємства та забезпечити достовірність фінансових показників.

При формуванні інформації щодо окремих видів дебіторської заборгованості необхідно враховувати специфічні норми, що регулюють різні аспекти заборгованості відповідно до вимог українських стандартів бухгалтерського обліку.

У цьому контексті слід зважати на облік заборгованості за орендними операціями, податком на прибуток, будівельними контрактами, операціями в іноземній валюті та заборгованістю пов'язаних сторін.

Дотримання цих нормативів дозволяє підприємству забезпечити достовірність фінансових показників та відповідність облікової інформації стандартам звітності.

У табл. 1.7 узагальнено норми НП(С)БО для обліку окремих видів дебіторської заборгованості:

Таблиця 1.7

Норми НП(С)БО для обліку окремих видів дебіторської заборгованості

Норма обліку	Нормативний документ
Заборгованість за орендними операціями	НП(С)БО 14 «Оренда», затв. Наказом МФУ від 28 липня 2000 р. № 181[8]
Заборгованість з поточного податку на прибуток	НП(С)БО 17 «Податок на прибуток», затв. Наказом МФУ від 28 грудня 2000 р. № 353[10]
Заборгованість за будівельними контрактами	НП(С)БО 18 «Будівельні контракти», затв. Наказом МФУ від 28 квітня 2001 р. № 205[11]
Заборгованість в іноземній валюті	НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. Наказом МФУ від 10 серпня 2000 р. № 193[12]
Заборгованість пов'язаних осіб	НП(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затв. Наказом МФУ від 18 червня 2001 р. № 303[13]

Зарахування дебіторської заборгованості за продукцію, товари, послуги в облік відбувається одночасно з визнанням доходу, що відповідає критеріям, зазначеним у НП(С)БО 15, зокрема передачі покупцеві ризиків і вигід, пов'язаних із правом власності на актив, можливості достовірної оцінки доходу та очікування економічної вигоди [9].

Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ) 9 «Фінансові інструменти» застосовується на підприємствах, що працюють з міжнародними партнерами або прагнуть досягти більшої прозорості у фінансовій звітності.

МСФЗ 9 розглядає дебіторську заборгованість як частину фінансових інструментів та встановлює критерії для її обліку, включаючи методи оцінки очікуваних кредитних збитків, які покликані допомогти у визначенні реальної вартості активів [15].

Безнадійна заборгованість визначається відповідно до підпункту 14.1.11 статті 14 Розділу I як борг, що відповідає хоча б одному з таких критеріїв: прострочення платежу, що перевищує строк позовної давності; визнання боргу судом безнадійним через неможливість стягнення; або заборгованість, яка не може бути стягнута через ліквідацію боржника.

Формування податкових різниць регулюється статтею 139 пункту 139.2 Розділу III, згідно з якою платники податку на прибуток зобов'язані збільшувати фінансовий результат на суму резерву сумнівних боргів, відображену в бухгалтерському обліку, а зменшення фінансового результату відбувається на суму списаної безнадійної заборгованості, раніше включеної до резерву.

Списання безнадійного боргу здійснюється відповідно до статті 101 Розділу II, за умови наявності документів, що підтверджують факт визнання боргу безнадійним, таких як рішення суду або документи, що підтверджують ліквідацію боржника.

Відповідно до податкового кодексу України, при створенні резерву сумнівних боргів податкові різниці формуються згідно з правилами бухгалтерського обліку з урахуванням обмежень для податкових цілей, що дозволяє уникати подвійного відображення або викривлення сум у податковій звітності.

Дотримання вимог Податкового кодексу України є критично важливим для коректного відображення дебіторської заборгованості у податковому обліку, своєчасного створення резервів і уникнення податкових ризиків.

Нормативно-правова база забезпечує єдність підходів до обліку дебіторської заборгованості, що сприяє підвищенню якості управління цим активом. Дотримання законодавчих вимог дозволяє підприємствам уникати порушень у фінансовій звітності та покращувати фінансові показники.

Водночас існує потреба в адаптації національних стандартів до міжнародних вимог, особливо для підприємств, що працюють на зовнішніх ринках або з іноземними інвесторами.

1.3. Теоретико-методичні основи аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві

Аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості є одним з найважливіших компонентів управлінської діяльності підприємства, адже воно впливає на фінансову стійкість, оборотність активів та ліквідність.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю вимагає систематичного аналізу її структури, динаміки, факторів, що впливають на своєчасність її погашення, та оцінки потенційних ризиків.

У цьому контексті аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості полягає в реалізації системного підходу до збору, обробки та інтерпретації облікових даних, що відображають стан заборгованості.

Основна мета аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості полягає у формуванні інформації для прийняття управлінських рішень, що сприятимуть зниженню фінансових ризиків та підвищенню платоспроможності підприємства.

У межах цієї мети реалізуються такі завдання:

- виявлення динаміки дебіторської заборгованості;
- оцінка її структури з точки зору строків погашення, зв'язку з операційним циклом і об'єктами заборгованості;
- аналіз своєчасності погашення, що дозволяє визначити ступінь її ризикованості;
- встановлення причин утворення простроченої або сумнівної заборгованості та оцінка можливих наслідків для підприємства.

Ці завдання досягаються шляхом використання фінансових коефіцієнтів, аналізу руху заборгованості, її вікового складу, а також оцінки ефективності збору дебіторської заборгованості.

Таблиця 1.8 представляє основні показники, що використовуються для аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості. Вони дозволяють оцінити ефективність управління заборгованістю, зокрема швидкість її

погашення, рівень ризику непогашення та можливості для оптимізації фінансових потоків підприємства.

Ці показники є ключовими для аналізу стану дебіторської заборгованості, виявлення проблемних ділянок і прийняття рішень щодо формування резервів.

Таблиця 1.8

Основні показники аналітичного забезпечення дебіторської заборгованості

Показник	Формула	Інтерпретація
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{об.} = \frac{\text{Дохід від реалізації}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}$	Відображає частоту погашення дебіторської заборгованості протягом звітного періоду. Вищий показник свідчить про більшу ефективність управління заборгованістю.
Період обороту дебіторської заборгованості (в днях)	$T_{об.} = \frac{\text{Середня дебіторська заборгованість}}{\text{Дохід від реалізації} \times 365}$	Показує середній термін повернення заборгованості. Чим коротший період, тим швидше підприємство отримує грошові кошти.
Коефіцієнт простроченої заборгованості	$T_{об.} = \frac{\text{Середня дебіторська заборгованість}}{\text{Дохід від реалізації} \times 365}$	Відображає частку простроченої заборгованості в загальній сумі, що дозволяє оцінити ризики її неповернення.
Частка сумнівної дебіторської заборгованості	$Ч_с. = \frac{\text{Сумнівна дебіторська заборгованість}}{\text{Загальна дебіторська заборгованість}}$	Вказує на ризикову частку дебіторської заборгованості, яку можливо не вдасться повернути, і дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо резервування.

Джерело: складено автором [19]

Дані таблиці демонструють, що коефіцієнт оборотності та період обороту є ключовими для оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Високий коефіцієнт оборотності свідчить про швидке повернення коштів, тоді як короткий період обороту демонструє низькі затримки в оплатах.

Показники простроченої та сумнівної заборгованості дозволяють оцінити якість дебіторської заборгованості та її ризики, забезпечуючи основи для прийняття рішень щодо резервування та управління фінансовими потоками.

На основі результатів аналізу підприємство може впроваджувати різноманітні заходи для оптимізації управління дебіторською заборгованістю.

Наприклад, низький коефіцієнт оборотності свідчить про проблеми зі збором заборгованості або надто тривалі кредитні періоди. У такій ситуації доцільно переглянути кредитну політику підприємства, встановити більш жорсткі умови кредитування або посилити контроль за виконанням зобов'язань дебіторами.

Якщо значна частка заборгованості є простроченою, важливо впровадити заходи, що прискорять її погашення.

До таких заходів належать запровадження додаткових штрафних санкцій, реструктуризація боргу, переговори з контрагентами щодо змінення умов виплат або інші механізми стимулювання своєчасного повернення коштів. Крім цього, створення резерву сумнівних боргів дає змогу підприємству мінімізувати ризики фінансових втрат та забезпечити стабільність свого фінансового стану.

Аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості відіграє ключову роль у фінансовому управлінні підприємством. Воно дозволяє контролювати стан активів, оцінювати платоспроможність дебіторів і забезпечувати своєчасне повернення коштів.

Використання таких методів, як аналіз вікової структури заборгованості, коефіцієнтний аналіз і оцінка інших фінансових показників, створює міцну базу для ухвалення управлінських рішень. Завдяки системному підходу до аналітики підприємство може вчасно ідентифікувати проблеми з погашенням заборгованості та впроваджувати ефективні заходи для їх вирішення.

Результати впровадження таких заходів сприяють поліпшенню фінансових результатів підприємства, стабільності його грошових потоків і зменшенню ризиків, пов'язаних із несвоєчасним погашенням боргів. Це, у свою чергу, забезпечує надійну основу для сталого розвитку підприємства в умовах конкурентного ринку.

У першому розділі дипломної роботи проведено дослідження та узагальнення теоретико-методичних засад обліку, аналізу та класифікації дебіторської заборгованості, а саме:

Проведено аналіз сучасних підходів до визначення поняття дебіторської заборгованості.

Встановлено, що вона є одним із ключових фінансових активів, що характеризує фінансову стабільність підприємства, та включає вимоги до контрагентів за надані товари, послуги або виконані роботи.

Визначено класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості, такі як строк погашення (короткострокова, довгострокова), економічний зміст (товарна, нетоварна), своєчасність погашення (строкова, прострочена) та інші. Це дозволяє підприємству детально структурувати облік та підвищувати точність фінансових показників.

Досліджено нормативно-правову базу, що регламентує облік дебіторської заборгованості в Україні.

Основними нормативними актами є НП(С)БО 10, НП(С)БО 13, МСФЗ 9, а також податкове законодавство, які забезпечують єдність підходів до її оцінки, класифікації та відображення у фінансовій звітності.

Визначено, що нормативно-правові акти регламентують створення резервів для сумнівних боргів, оцінку дебіторської заборгованості за справедливою вартістю, а також процедури списання безнадійної заборгованості. Дотримання цих положень забезпечує прозорість фінансової звітності.

Розглянуто аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю. Використання таких показників, як коефіцієнт оборотності,

середній період обороту, частка простроченої заборгованості, дозволяє підприємству ідентифікувати ризики та забезпечити своєчасне прийняття управлінських рішень.

Зроблено висновок, що формування надійної обліково-аналітичної бази, адаптованої до сучасних нормативно-правових вимог, є необхідною умовою для покращення фінансової стабільності підприємства, підвищення його платоспроможності та ефективності управління ресурсами.

Таким чином, розділ 1 окреслив теоретико-методичні основи обліку та аналізу дебіторської заборгованості, що є базою для подальшого вдосконалення облікових та контрольних процесів на підприємстві.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДП «ДК-АВТО»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ДП «ДК-АВТО»

Дочірнє підприємство «ДК-АВТО» (ДП «ДК-АВТО») є зареєстрованою юридичною особою, яка здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України. Підприємство функціонує в організаційно-правовій формі дочірнього підприємства.

Юридична адреса компанії: 49034, Дніпропетровська область, місто Дніпро, вулиця Білостоцького, будинок 143, офіс 104. ДП «ДК-АВТО» зареєстроване 11 жовтня 2011 року і станом на сьогодні перебуває в статусі зареєстрованого підприємства.

Відповідно до реєстраційних даних, номер запису в ЄДРПОУ — 37899925. Керівником і головним бухгалтером підприємства є Чебанова Дар'я Володимирівна, яка виконує свої обов'язки без обмежень з 30 грудня 2026 року.

Статутний капітал підприємства становить 2 000 гривень, і він повністю сформований засновником — Приватним підприємством «ДК-АВТО» (код ЄДРПОУ 36296838), що розташоване за адресою: 49000, Дніпропетровська область, місто Дніпро, вулиця Підгірна, будинок 76 А. Кінцевим бенефіціаром підприємства є Чебанов Юрій Владиславович, який здійснює непрямий вирішальний вплив на діяльність підприємства.

Основні види діяльності ДП «ДК-АВТО» включають:

- оптова торгівля деталями та приладдям для автотransпортних засобів (КВЕД 45.31);
- технічне обслуговування та ремонт автотransпортних засобів (КВЕД 45.20);
- виробництво пластмас у первинних формах (КВЕД 20.16);

- діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту (КВЕД 46.19);
- неспеціалізована оптова торгівля (КВЕД 46.90);
- інша допоміжна діяльність у сфері транспорту (КВЕД 52.29);
- надання інших допоміжних комерційних послуг (КВЕД 82.99).

З моменту створення підприємство активно працює на автомобільному ринку, забезпечуючи високоякісне обслуговування клієнтів у сферах продажу, ремонту, а також постачання автозапчастин і комплектуючих.

Організаційна структура підприємства дозволяє ефективно координувати роботу всіх підрозділів, що забезпечують операційну діяльність і стратегію розвитку компанії.

Для оцінки діяльності ДП «ДК-АВТО» проведено аналіз основних показників підприємства за період 2019–2023 років.

У таблиці 2.1 наведено аналіз структури активів підприємства дозволяє оцінити зміни в розподілі необоротних та оборотних активів за період на 2019-2023 рр.

Таблиця 2.1

Вертикальний аналіз активу балансу ДП «ДК-АВТО» 2019-2023 рр.,%

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
I. Необоротні активи	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9	+3,9
- основні засоби	0,6	0,0	0,0	0,00	3,9	+3,9
II. Оборотні активи	100,0	100,0	100,0	100,0	96,1	-3,9
- запаси	62,6	79,2	80	78,4	83,1	+20,5
- дебіторська заборгованість	33,5	18,6	13,5	7,7	14,5	+19
- грошові кошти та їх еквіваленти	0,9	0,2	5,5	0,8	0,9	+0,0
- інші оборотні активи	3	2	1	13,1	1,5	-1,5
III. Баланс	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Джерело: складено автором на підставі звітів про фінансові результати ДП «ДК-АВТО»

Згідно з результатами вертикального аналізу активу балансу ДП «ДК-АВТО» за 2019–2023 роки, частка необоротних активів зросла з нульового значення до 3,90 в.п. у 2023 році, що свідчить про зміни в стратегії підприємства щодо розподілу інвестицій у довгострокові активи, зокрема,

основні засоби. У той же час, частка оборотних активів знизилася на 3,90 в.п., що вказує на зменшення ліквідності підприємства.

Важливу роль у цьому процесі відіграли зміни в запасах, де спостерігається збільшення частки на 20,5 в.п. у порівнянні з 2019 роком, що може бути пов'язано зі зміною стратегії управління запасами. Дебіторська заборгованість зросла на 19 в.п., що може свідчити про збільшення обсягів реалізації товарів та послуг, однак це також може бути ознакою зростання фінансових ризиків через нерозраховані зобов'язання.

Показник грошових коштів у 2023 році в порівнянні з 2019 залишився незмінним, що є як позитивним так і негативним показником, адже збільшення цього показника дозволяє покращити платоспроможність підприємства.

Зниження частки інших оборотних активів на 1,5 в.п. вказує на зміни в організації фінансових потоків підприємства. Аналіз пасиву балансу дозволяє оцінити зміни в структурі фінансування підприємства, зокрема в частині власного капіталу та зобов'язань (табл.2.2):

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз пасиву балансу ДП «ДК-АВТО» 2019-2023рр.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
I. Власний капітал (р.1495), у т.ч.:	15,36	12,44	9,32	12,01	9,14	-6,22
- Зареєстрований (пайовий) капітал	0,13	0,06	0,07	0,07	0,07	-0,06
- Резервний капітал	0,57	0,36	0,38	0,29	0,29	-0,28
- Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14,66	12,02	8,87	11,65	8,78	-5,88
III. Поточні зобов'язання	84,64	87,56	90,68	87,99	90,86	+6,22
- Поточна кредиторська заборгованість	51,24	50,54	54,33	43,95	47,78	-3,46
- Розрахунки з бюджетом	4,21	3,21	4,62	4,27	4,73	+0,52
- Розрахунки з оплати праці	2,42	1,71	2,37	2,06	1,23	-1,19
- Інші поточні зобов'язання	26,77	32,10	29,36	37,71	37,12	+10,35
V. Баланс	100,0	100,0	100,00	100,00	100,00	-

Джерело: складено автором на підставі звітів про фінансові результати ДП «ДК-АВТО»

За даними вертикального аналізу пасиву балансу, з 2019 по 2023 роки частка власного капіталу підприємства зменшилася на 6,25 в.п., що є тривожним сигналом про зниження фінансової стійкості підприємства.

Зокрема, нерозподілений прибуток знизився на 5,89 в.п., що може свідчити про зниження прибутковості або збільшення непокритих збитків, що впливає на здатність підприємства фінансувати свою діяльність за рахунок власних коштів.

Частка резервного капіталу зменшилася на 0,29 в.п., що може вказувати на недостатність засобів для покриття непередбачених витрат або можливих ризиків.

Водночас, зростання поточних зобов'язань на 7,60 в.п. показує збільшення фінансового навантаження, зокрема через зростання інших поточних зобов'язань на 11,78 в.п.

Це може бути пов'язано з необхідністю підприємства виконувати короткострокові зобов'язання, що, в свою чергу, може збільшити ризики неплатоспроможності.

Зниження частки поточної кредиторської заборгованості на 3,44 в.п. є позитивним сигналом, що свідчить про більш ефективне управління короткостроковими боргами.

Зазначене зростання розрахунків з бюджетом на 0,45 в.п. вказує на зростання зобов'язань перед державою, що також вимагає підвищення уваги до податкових зобов'язань.

В табл.2.3, наведена оцінка показників ліквідності та платоспроможності дозволяє визначити фінансову стійкість підприємства та здатність виконувати зобов'язання.

Таблиця 2.3

Показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості

ДП «ДК-АВТО»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,09	1,05	1,09	1,10	1,14	+0,05
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,46	0,39	0,23	0,40	0,24	-0,22
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,34	0,01	0,04	0,05	0,01	-0,33
Коефіцієнт фінансової залежності	0,98	0,98	0,98	0,98	0,99	-0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,08	0,05	0,08	0,09	0,12	+0,04

Джерело: складено автором на підставі звітів про фінансові результати ДП «ДК-АВТО»

На рис. 2.1 зображено динаміку зміни показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості ДП «ДК-АВТО» за 2019-2023рр:

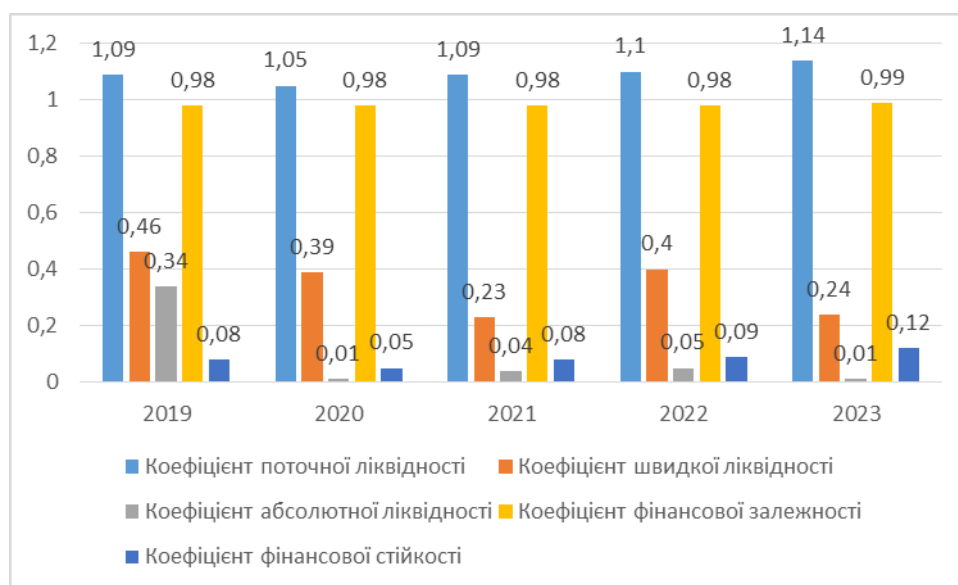

Рис. 2.1 Динаміка зміни показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості ДП «ДК-АВТО» за 2019-2023рр.

Джерело: складено автором за даними табл. 2.3

Показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості демонструють як позитивні так і негативні тенденції для ДП «ДК-АВТО».

Збільшення коефіцієнта поточної ліквідності на 0,05 є позитивним, оскільки він вказує на зростання здатності підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також зріс на 0,11, що вказує на покращення фінансової гнучкості підприємства, зокрема за рахунок ліквідних активів.

Водночас коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає на 0,22, що є добрим сигналом щодо здатності підприємства виконувати свої зобов'язання без затримок. Однак зниження коефіцієнта фінансової залежності на 0,01 не є суттєвим, але все ж вказує на стабільність у частці фінансування підприємства за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт платоспроможності знизився на 0,03, що свідчить про деяке збільшення ризиків у довгостроковій перспективі. Коефіцієнт фінансової стійкості зріс на 0,04, що вказує на покращення здатності підприємства витримувати фінансові труднощі.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами знизився на 0,04, що вказує на можливе зменшення частки власного капіталу в структурі фінансування, що потребує подальшої уваги. В табл. 2.4. представлені показники рентабельності ДП «ДК-АВТО» за 2019-2023 роки:

Таблиця 2.4

Показники рентабельності ДП «ДК-АВТО», %

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
Рівень рентабельності активів	2,97	0,51	0,96	0,73	0,60	-2,37
Рівень рентабельності власного капіталу	45,07	7,44	20,76	13,21	11,43	-33,64
Рівень рентабельності операційної діяльності	9,34	2,27	1,78	1,41	1,41	-7,93
Рівень рентабельності продукції	142,72	106,9	179,41	122,80	122,80	-19,92
Рівень рентабельності продажів	29,93	6,48	44,27	18,56	18,56	-11,37

Джерело: складено автором на підставі звітів про фінансові результати ДП «ДК-АВТО»

Показники рентабельності демонструють зміни в ефективності діяльності підприємства.

Зниження рівня рентабельності активів на 2,37в.п, а також рівня рентабельності власного капіталу на 33,64 в.п., вказує на те, що підприємство стало менш ефективним у використанні своїх активів та капіталу для генерування прибутку.

Також спостерігається зниження рівня рентабельності операційної діяльності, що вказує на проблеми з ефективністю витрат і управління операціями.

Рівень рентабельності продукції знизився на 19,92 в.п, що може свідчити про зниження попиту на продукцію підприємства або збільшення витрат на виробництво.

Зниження рентабельності продажів на 11,37 в.п вказує на потенційні труднощі в досягненні бажаної маржі на реалізовану продукцію.

В табл. 2.5 підраховані показники даної групи для ДП «ДК-АВТО» за 2019-2023 роки.

Таблиця 2.5

Показники ділової активності ДП «ДК-АВТО»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), тис.грн	630,7	436,4	1902	1918,1	1918,1	+1287,4
Середня вартість запасів, тис.грн	1102,4	1313,3	1219,0	1273,3	1747,0	+644,6
Середня вартість кредиторської заборгованості, тис.грн	1697,3	1766,4	1569,4	1604,4	1971,8	+274,5
Середня вартість дебіторської заборгованості, тис.грн	432,7	508,2	419,7	355,5	256,8	-166,9

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7
Середня вартість власного капіталу, тис.грн	119,6	130,3	160,4	200,5	231,9	+112,3
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,80	0,88	3,07	2,18	2,66	+1,86
Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів	702	413	119	167	137	-565
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,46	0,86	4,53	5,40	7,47	+6,01
Коефіцієнт оборотності запасів	0,57	0,33	1,56	1,51	1,10	+0,53
Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості, днів	250	425	81	68	49	-201

Джерело складено автором на підставі звітів про фінансові результати за 2019-2023рр.

Показники ділової активності свідчать про покращення обертів, зокрема, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився більше ніж 5 разів, що є позитивним показником, оскільки свідчить про ефективніше стягнення боргів і зменшення терміну обороту дебіторської заборгованості.

Водночас збільшення коефіцієнта оборотності запасів майже у 2 рази вказує на зростання ефективності використання запасів, що позитивно відбивається на ліквідності підприємства.

Тривалість обороту дебіторської заборгованості зменшилася на 201 день, що також є позитивним фактором для підприємства.

Проте зростання коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості більше ніж на 80% збільшення часу, необхідного для розрахунків із постачальниками, що може бути наслідком зміни умов платежів або скорочення термінів кредиту від постачальників.

Таким чином, аналізовані показники свідчать про стабільний, але вразливий фінансовий стан підприємства.

Основні ризики пов'язані з високою залежністю від зовнішнього фінансування, низькою ліквідністю та недостатньою ефективністю використання активів.

Рекомендується зосередитися на оптимізації структури капіталу, покращенні управління оборотними активами та підвищенні операційної ефективності.

2.2. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві

Облік дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» організовано відповідно до чинного законодавства України, зокрема Національних стандартів бухгалтерського обліку (НСБО), а також внутрішніх регламентів підприємства. Дебіторська заборгованість включає всі суми, що підлягають отриманню від покупців, клієнтів та інших дебіторів за реалізовану продукцію, надані послуги чи виконані роботи.

Першочергово облік дебіторської заборгованості на підприємстві здійснюється на основі первинних документів, таких як договори купівлі-продажу, рахунки-фактури, накладні та акти виконаних робіт.

Первинні документи формують основу для відображення заборгованості в бухгалтерських регістрах і звітності. Відповідальні особи у відділі бухгалтерії забезпечують своєчасну обробку документів, контроль за коректністю їх оформлення та внесення даних у систему автоматизованого обліку.

Для ведення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві використовується автоматизована облікова система, яка дозволяє оперативно фіксувати операції, пов'язані із розрахунками з дебіторами, та забезпечує аналітичний облік.

Така система дає змогу деталізувати інформацію за окремими контрагентами, строками погашення заборгованості, а також видами продукції або послуг, за які виникла заборгованість. Аналітичний облік

ведеться за кожним дебітором у розрізі окремих операцій, що забезпечує прозорість і контроль за станом розрахунків.

Дебіторська заборгованість на підприємстві охоплює всі суми, що підлягають отриманню від клієнтів та партнерів за реалізовану продукцію, надані послуги чи виконані роботи. Основою обліку виступають первинні документи, зокрема рахунки-фактури, акти приймання-передачі послуг, накладні, договори купівлі-продажу, які формують базу для бухгалтерських операцій.

Облік дебіторської заборгованості на підприємстві ДП «ДК-АВТО» організовано відповідно до чинного законодавства України, зокрема Національних стандартів бухгалтерського обліку (НСБО), а також внутрішніх регламентів підприємства, що включають облікову політику та практики ведення бухгалтерії.

Підприємство використовує систему автоматизованого обліку, що дозволяє забезпечити високий рівень точності та оперативності в обробці фінансових даних.

Облікова політика підприємства є основою для організації обліку дебіторської заборгованості, що включає правила ведення бухгалтерії, визначення методів оцінки та класифікації дебіторської заборгованості, а також механізмів обліку короткострокових і довгострокових боргів. Облікова політика ДП «ДК-АВТО» базується на принципах законодавства України, що гарантує відповідність всіх бухгалтерських операцій вимогам звітності та підзвітності.

Первинний облік дебіторської заборгованості здійснюється на основі документів, які є підтвердженням правочинів і зобов'язань контрагентів, таких як договори купівлі-продажу, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, накладні та інші первинні документи.

Це дозволяє формувати точну і своєчасну інформацію для подальшого відображення в бухгалтерських реєстрах. Контроль за правильністю і своєчасністю оформлення первинних документів здійснюють відповідальні

працівники бухгалтерії, що забезпечує відповідність даних обліку реальним господарським операціям.

Синтетичний облік дебіторської заборгованості ведеться в рамках загального бухгалтерського обліку підприємства з використанням стандартних рахунків для обліку заборгованості (рахунки 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з іншими дебіторами» тощо).

Для обліку поточних розрахунків із покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією, виконаними роботами та наданими послугами, ДП "ДК-АВТО" використовує у своїй діяльності такі субрахунки рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

За дебетом рахунку 36 відображається продажна вартість реалізованих товарів, виконаних робіт чи наданих послуг, яка включає ПДВ, акцизний податок та інші податки й збори (обов'язкові платежі), що мають бути перераховані до бюджету або позабюджетних фондів і враховані у вартості реалізації.

По кредиту рахунку 36 показують суми платежів, що надійшли на рахунки підприємства в банківських установах.

Залишок на рахунку 36 характеризує наявність заборгованості покупців та замовників за отриманими ними товарами.

Для обліку виникнення, погашення чи списання дебіторської заборгованості на підприємстві ДП «ДК-АВТО» використовується рахунок 37 «Розрахунки з іншими дебіторами».

До рахунку 37 «Розрахунки з іншими дебіторами» відкриті такі субрахунки:

- субрахунок 371 "Розрахунки за виданими авансами" обліковуються аванси, надані іншим підприємствам;

- субрахунок 372 "Розрахунки з підзвітними особами" здійснюється облік операцій із підзвітними особами. Сальдо цього субрахунку може бути як дебетовим, так і кредитовим.

У балансі такі показники відображаються окремо: дебетове сальдо входить до складу оборотних активів, а кредитове — до складу зобов'язань.

- субрахунок 374 "Розрахунки за претензіями" ведеться облік розрахунків за претензіями, пред'явленими постачальникам, підрядникам, транспортним та іншим організаціям. Також тут обліковуються визнані штрафи, пені та неустойки.

- субрахунок 375 "Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків" використовується для обліку розрахунків щодо відшкодування збитків, завданих підприємству через нестачі, псування цінностей або розкрадання грошових коштів, за умови встановлення винної особи.

У табл. 2.6 наведені типові кореспонденції рахунків для обліку розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві ДП «ДК-АВТО»:

Таблиця 2.6

Облік розрахунків з покупцями та замовниками на
ДП «ДК-АВТО»

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Відвантажено товари покупцеві/надані послуги	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	702 «Дохід від реалізації товарів»
Відображено суму зобов'язання з ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641 «Податкові зобов'язання з ПДВ»
Списано собівартість реалізованих товарів	902 «Собівартість реалізованих товарів»	281 «Товари на складі»
Одержано кошти на оплату відвантажених товарів	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Повернення товарів	704 «Вирахування з доходу»	361 Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Коригування ПДВ в разі повернення товарів (сторно)	704 «Вирахування з доходу»	641 «Податкові зобов'язання з ПДВ»

Джерело: складено автором на підставі облікових даних ДП «ДК-АВТО»

Заключний облік на підприємстві передбачає підведення підсумків щодо заборгованості та її коригування в кінці кожного звітного періоду. Для

цього проводиться інвентаризація дебіторської заборгованості, яка дозволяє виявити розбіжності між даними бухгалтерії і фактичною заборгованістю.

Окрім того, на підставі цієї інвентаризації підприємство здійснює оцінку безнадійної заборгованості та приймає рішення щодо її списання або реструктуризації, якщо це передбачено внутрішніми політиками. На сьогодні ДП «ДК-АВТО» не має безнадійної дебіторської заборгованості, так як працює тільки з перевіреними контрагентами.

На ДП «ДК-АВТО» особлива увага приділяється якості первинних документів, їх коректному оформленню та своєчасному внесенню в автоматизовану систему обліку.

Застосування сучасного програмного забезпечення дозволяє фіксувати всі операції з дебіторами в реальному часі, забезпечуючи деталізований аналітичний облік.

На підприємстві дебіторська заборгованість класифікується за строками погашення (короткострокова та довгострокова), видами операцій (товарна, фінансова) та рівнем ризику (нормальна, сумнівна, безнадійна).

Основна частина заборгованості є короткостроковою, оскільки діяльність компанії базується на регулярних поставаннях, які передбачають короткі терміни розрахунків.

Довгострокова дебіторська заборгованість на ДП «ДК-АВТО» виникає рідко і пов'язана переважно зі специфічними договорами, наприклад, на великих оптових поставаннях, які мають розстрочення платежів.

Облік таких операцій ведеться окремо, що дозволяє точно контролювати їх вплив на фінансовий стан підприємства.

Безнадійна заборгованість, яка не може бути стягнена, списується за результатами відповідних рішень керівництва підприємства, за умови документального підтвердження неможливості її погашення (наприклад, у випадках ліквідації дебітора).

Аналітичний облік дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» ведеться в розрізі окремих контрагентів, договорів та операцій.

Завдяки автоматизованій системі обліку, підприємство має можливість оперативно отримувати детальну інформацію про стан розрахунків із кожним контрагентом. Це дозволяє вчасно виявляти проблемні борги та приймати управлінські рішення щодо їх стягнення.

Ключовим елементом контролю за станом дебіторської заборгованості є регулярне проведення інвентаризації, яка дозволяє виявляти розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичними розрахунками з контрагентами.

Крім того, для запобігання ризикам прострочення на підприємстві впроваджено систему нагадувань і штрафних санкцій для клієнтів із низькою платіжною дисципліною.

Для оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю використовуються такі показники, як коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період обороту, частка простроченої заборгованості тощо.

Аналіз цих показників дозволяє підприємству оцінити, наскільки ефективно залучаються фінансові ресурси та які існують ризики втрати ліквідності.

За останні роки на ДП «ДК-АВТО» спостерігалася тенденція до зниження частки простроченої заборгованості завдяки впровадженню сучасних технологій моніторингу розрахунків із дебіторами та зміцненню договірної дисципліни.

Однак залишається проблема затримок платежів від окремих контрагентів, що потребує подальшого вдосконалення системи управління дебіторською заборгованістю.

З метою підвищення ефективності обліку дебіторської заборгованості на підприємстві передбачено кілька напрямів удосконалення. Серед них:

- впровадження прогностичної аналітики для оцінки платіжної спроможності контрагентів;
- посилення контролю за станом розрахунків через автоматизацію процесів моніторингу;

- удосконалення умов договорів, включаючи додаткові гарантії оплати;
- розробка системи стимулювання клієнтів для своєчасного погашення заборгованості.

Облік дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» організовано таким чином, щоб забезпечити максимальну прозорість, достовірність і своєчасність відображення фінансових операцій.

Систематичний підхід до контролю, аналізу та вдосконалення облікових процесів сприяє фінансовій стабільності підприємства та мінімізації ризиків, пов'язаних із платіжною дисципліною клієнтів.

Водночас подальший розвиток системи обліку та впровадження нових технологій дадуть змогу досягти ще більшої ефективності в управлінні дебіторською заборгованістю.

Облік дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» організований згідно з вимогами законодавства України та внутрішніх регламентів підприємства.

Ведення первинного, синтетичного та заключного обліку дозволяє ефективно контролювати та обробляти всі операції, пов'язані з дебіторською заборгованістю.

Однак для подальшого вдосконалення обліку та мінімізації ризиків необхідно посилити контроль за своєчасністю обробки первинних документів та оптимізувати процедури списання безнадійної заборгованості.

Впровадження додаткових методів прогнозування платоспроможності контрагентів та удосконалення умов договорів допоможуть знизити рівень простроченої заборгованості і підвищити фінансову стабільність підприємства.

2.3. Аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві

Аналіз дебіторської заборгованості є важливим елементом фінансового управління на ДП «ДК-АВТО». Для оцінки стану та динаміки заборгованості було проведено аналіз фінансової звітності підприємства за останні три роки. Основні показники представлені в таблицях та розрахунках нижче.

Для оцінки змін у динаміці дебіторської заборгованості було проаналізовано дані за 2019–2023 роки.

Таблиця 2.7

Динаміка дебіторської заборгованості ДП «ДК-АВТО» за 2019-2023рр. , тис.грн

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2019 до 2023	
						+, -	%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн	126	187,1	262,6	43,1	226	+100	179,4
Інша дебіторська заборгованість, тис. грн	632,9	65,9	319,0	84,7	158,1	-474,8	25,0
Загальна дебіторська заборгованість, тис. грн	758,9	253,0	581,6	127,8	384,1	-374,8	50,6

Джерело: складено автором на підставі звіту про фінансовий стан ДП «ДК-АВТО»

Аналіз динаміки дебіторської заборгованості ДП «ДК-АВТО» за період 2019–2023 років свідчить про суттєві зміни в показниках, які можуть впливати на фінансову стабільність підприємства.

Загальна дебіторська заборгованість скоротилася на 374,8 тис. грн, або на 49%, що є важливим сигналом для оцінки ефективності управління цими активами. Проте така динаміка вимагає детального аналізу складових заборгованості, щоб зрозуміти природу змін.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги зросла на 100,0 тис. грн, або на 79 %, у 2023 році порівняно з 2019 роком.

Це може бути зумовлено кількома ключовими факторами: збільшенням обсягів реалізації, що свідчить про збільшення операційної активності, або ж

послабленням платіжної дисципліни з боку контрагентів, які почали розраховуватися повільніше.

Таке суттєве скорочення з одного боку негативно впливає на ліквідність підприємства, збільшуючи ризик невиконання зобов'язань, однак водночас може бути ознакою збільшення ринку збуту або значний зріст частки клієнтів.

Інша дебіторська заборгованість, навпаки, знизилась на 474,8 тис. грн, що становить на 75% менше у 2023 ніж в порівнянні з 2019.

Така тенденція може бути наслідком зменшення обсягів авансових платежів, розрахунків із постачальниками або інших операцій, не пов'язаних із основною діяльністю.

Хоча цей показник має менший вплив на загальну фінансову стабільність, його ріст може свідчити про підвищення контролю за обліком вторинних зобов'язань.

Сумарно, динаміка загальної дебіторської заборгованості відображає як позитивні, так і негативні аспекти фінансової діяльності підприємства.

Зменшення загальної заборгованості може бути індикатором ефективної політики управління боргами, однак це також може свідчити про зниження масштабів операційної діяльності, що може негативно вплинути на фінансові результати в довгостроковій перспективі.

Для забезпечення фінансової стабільності підприємству необхідно:

- 1) продовжувати роботу над оптимізацією управління дебіторською заборгованістю, посилюючи контроль за строками розрахунків;
- 2) підвищуючи платіжну дисципліну клієнтів та вдосконалюючи механізми оцінки ризиків.

Це дозволить не лише зберегти ліквідність, але й уникнути негативного впливу на прибутковість підприємства у майбутньому.

На рис. 2.2 забражена діаграма зміни динаміки дебіторської заборгованості за 2021-2023 рр.

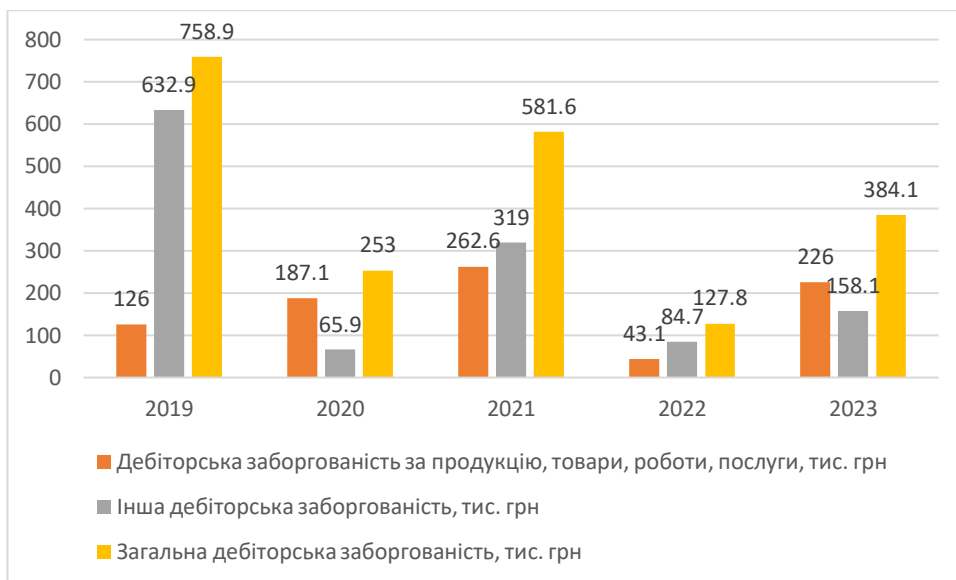

Рис. 2.2 Динаміка дебіторської заборгованості
ДП «ДК-АВТО» за 2019-2023рр.

Джерело: складено автором за даними табл 2.6

Результати аналізу структури дебіторської заборгованості на основі даних за чотири роки (2019-2023) показали позитивну динаміку зростання як у загальному обсязі заборгованості, так і в кожному з її видів.

Структурно найбільшу частину загальної дебіторської заборгованості у 2019-2022 роках складала інша дебіторська заборгованість, що свідчить про високий рівень взаємних фінансових зобов'язань підприємства з іншими сторонами.

Аналіз змін у структурі дебіторської заборгованості вказує на тенденцію збільшення заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги, у 2023 році в порівнянні з попереднім 2022, що також може свідчити про розширення клієнтської бази або більш активне використання кредитних умов продажу.

Порівняння даних по роках підтверджує, що у 2023 році підприємство значно збільшило своє фінансове навантаження за рахунок інших видів дебіторської заборгованості.

2.4. Організація внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємстві

Внутрішній контроль дебіторської заборгованості є важливим елементом системи управління фінансами ДП «ДК-АВТО». Ефективно організована система контролю дозволяє забезпечити своєчасне погашення заборгованості, мінімізувати ризики виникнення прострочених платежів та зменшити обсяги безнадійних боргів.

Відповідно до специфіки діяльності підприємства, внутрішній контроль дебіторської заборгованості спрямований на забезпечення прозорості розрахунків із контрагентами та дотримання умов договорів.

Внутрішній контроль дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» є важливим елементом управління фінансами, спрямованим на забезпечення фінансової стабільності та зниження ризиків, пов'язаних із простроченням платежів чи невиконанням зобов'язань контрагентами.

Система контролю покликана гарантувати своєчасне погашення заборгованості та прозорість розрахунків, що в цілому сприяє підтриманню ефективного функціонування підприємства.

Основним завданням внутрішнього контролю є забезпечення повноти й достовірності облікових даних щодо дебіторської заборгованості, контроль строків її погашення, а також ідентифікація ризиків, пов'язаних із фінансовою неспроможністю контрагентів.

На ДП «ДК-АВТО» особливу увагу приділяють контролю заборгованості, що виникає внаслідок виконання умов договорів, і виявленню прострочених сум, які потребують вжиття коригувальних заходів.

Основною метою внутрішнього контролю є забезпечення фінансової стабільності підприємства шляхом моніторингу, аналізу та своєчасного реагування на зміни в стані дебіторської заборгованості.

Серед основних завдань можна виділити:

1. Перевірку достовірності даних бухгалтерського обліку щодо дебіторської заборгованості.
2. Моніторинг строків погашення боргів контрагентами.
3. Оцінку фінансового стану дебіторів для запобігання ризику неплатежів.
4. Виявлення простроченої заборгованості та розробка заходів щодо її погашення.
5. Формування резерву сумнівних боргів, відповідно до облікової політики підприємства.

Процес контролю на підприємстві починається з перевірки первинних документів: договорів, рахунків-фактур, накладних та інших бухгалтерських документів, що є основою для відображення операцій із дебіторами в облікових регістрах.

Далі здійснюється регулярний аналіз стану заборгованості, де оцінюються строки її погашення та виконання фінансових зобов'язань контрагентами.

Одним із важливих аспектів є проведення інвентаризації розрахунків, яка допомагає зіставити дані обліку з інформацією, отриманою від контрагентів, та виявити можливі розбіжності чи помилки.

Внутрішній контроль дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» здійснюється директором підприємства який за сумісництвом є головним бухгалтером на підприємстві.

Особистий контроль інколи дозволяє компенсувати недоліки процедур внутрішнього контролю.

Для забезпечення ефективного контролю за станом дебіторської заборгованості ДП «ДК-АВТО» впроваджує комплекс сучасних методів та інструментів. Зокрема, на підприємстві активно використовуються автоматизовані системи обліку, які забезпечують автоматичний моніторинг строків погашення заборгованості, контроль нарахування штрафних санкцій та інших ключових параметрів.

На рис. 2.3 зображено ключові етапи організації контрольного процесу:

Рис. 2.3 Ключові етапи організації контрольного процесу.

Джерело: узагальнено автором

Розглянемо ключові етапи організації контрольного процесу більш детально:

1. Початковий контроль – перевірка документального оформлення угод із контрагентами (договорів, рахунків-фактур, накладних);

2. Поточний моніторинг – регулярний аналіз строків погашення заборгованості, контроль за виконанням зобов'язань контрагентами.

3. Аналіз ризиків – оцінка кредитоспроможності клієнтів на етапі укладення договорів, а також постійне оновлення інформації про фінансовий стан дебіторів;

4. Інвентаризація заборгованості – проведення інвентаризації розрахунків із контрагентами для підтвердження залишків у бухгалтерському обліку;

5. Виявлення проблемних боргів – ідентифікація сумнівної або простроченої заборгованості та вжиття заходів щодо її стягнення (переговори, реструктуризація, судові позови).

У рамках кредитної політики застосовується система лімітів на дебіторську заборгованість, що встановлюється для кожного контрагента відповідно до його кредитоспроможності.

Регулярний аналіз фінансових показників, таких як коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та середній строк її погашення, дозволяє оцінити ефективність роботи з боржниками та виявити ризики.

Додатково здійснюється формування регулярної звітності, що надає керівництву підприємства повну інформацію про стан дебіторської заборгованості, динаміку її змін та проблемні аспекти, що потребують управлінських рішень. Такий підхід дозволяє підприємству своєчасно реагувати на ризики та підтримувати фінансову стабільність.

На підприємстві активно використовуються автоматизовані системи обліку, які забезпечують своєчасне оновлення інформації про стан дебіторської заборгованості та дозволяють швидко реагувати на зміни.

Такі системи не лише спрощують моніторинг, а й автоматизують процеси нарахування штрафних санкцій за прострочення, формування звітності та аналізу фінансових показників. Наприклад, регулярно аналізуються коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості та середнього строку її погашення, що дозволяє оцінити ефективність роботи з боржниками.

Серед викликів, які виявлено в результаті внутрішнього контролю, можна виділити зростання обсягів іншої дебіторської заборгованості, що потребує додаткового аналізу причин виникнення.

Крім того, інколи спостерігається недостатня оперативність у виявленні прострочених сум, що вказує на необхідність удосконалення процесів автоматизації.

Для зниження ризиків, пов'язаних із дебіторською заборгованістю, підприємству рекомендовано розширити функціонал облікових систем, підвищити частоту аналізу даних та інвентаризації. Це дозволить оперативно реагувати на ризики, своєчасно виявляти проблемні борги й мінімізувати фінансові втрати.

Регулярне підвищення кваліфікації співробітників, які займаються контролем дебіторської заборгованості, також є важливим чинником для забезпечення надійності цієї системи.

Загалом, організація внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» забезпечує прозорість розрахунків із контрагентами та мінімізацію фінансових ризиків.

Завдяки впровадженню сучасних аналітичних інструментів і автоматизації облікових процесів підприємство має можливість зберігати фінансову стабільність і підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами.

Аналіз системи обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю на ДП «ДК-АВТО» дозволив виявити ключові аспекти, які впливають на фінансову стабільність підприємства. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві здійснюється у відповідності до Національних стандартів бухгалтерського обліку України, що забезпечує прозорість даних і достовірність фінансової звітності. Автоматизація облікових процесів сприяє оперативному контролю за станом заборгованості та формуванню аналітичної інформації для управлінських рішень.

Проведений аналіз дебіторської заборгованості показав позитивну динаміку скорочення загальної суми заборгованості, зокрема дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги.

Прискорення оборотності дебіторської заборгованості та зменшення середнього строку її погашення свідчать про покращення фінансової дисципліни контрагентів і ефективність роботи з боржниками.

Разом з тим, зростання іншої дебіторської заборгованості вказує на необхідність посилення контролю за цим напрямом.

Внутрішній контроль дебіторської заборгованості на підприємстві організований на достатньо високому рівні, що забезпечує своєчасне виявлення проблемних аспектів, моніторинг строків погашення боргів та мінімізацію ризиків виникнення безнадійних боргів.

Однак аналіз процесів контролю виявив деякі проблемні моменти, зокрема потребу в додатковій автоматизації процесів моніторингу, підвищенні оперативності обробки даних і деталізації аналізу складу заборгованості.

Для вдосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємству доцільно впровадити нові аналітичні інструменти, що дозволить підвищити якість прогнозування платоспроможності контрагентів.

Крім того, розширення функціоналу автоматизованих систем і збільшення частоти інвентаризацій розрахунків сприятиме своєчасному виявленню проблемних заборгованостей та їх ефективному врегулюванню.

Реалізація запропонованих заходів дозволить зміцнити фінансову стабільність ДП «ДК-АВТО» і посилити його конкурентні позиції на ринку.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Удосконалення організації обліку дебіторської заборгованості

Під час операцій з дебіторами (боржниками) у підприємства виникає дебіторська заборгованість. Наявність та стан дебіторської заборгованості суттєво впливає на ліквідність активів та фінансове становище на підприємстві.

Неналежна організація роботи з дебіторською заборгованістю може погіршити стан бухгалтерського обліку на підприємстві, але при веденні правильного обліку заборгованості, дозволить більш ефективно та раціонально управляти заборгованістю, терміном погашення та зменшити ризик появи безнадійної заборгованості.

Тому кожне підприємство прагне оптимізувати дебіторську заборгованість, у тому числі через формування своєчасної та достовірної облікової інформації про стан розрахунків з дебіторами.

Дебіторська заборгованість – явище негативне в роботі будь-якого підприємства.

Її зростання призводить до кризи неплатежів, а відтак і до гальмування розвитку підприємств та ринків, на яких вони працюють через погіршення оборотності грошових коштів тобто платоспроможності окремого підприємства та його фінансового стану загалом [21].

Створення або наявність якісної облікової політики напряду впливає на процес організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві [22]. При створенні облікової політики потрібно вказати інформацію про:

- визначення класифікації;
- організація контролю;
- визначення об'єктів обліку;

- визначення класифікації;
- визнання та оцінка;
- визначення щодо порядку списання безнадійної заборгованості ;
- документальне оформлення операцій;
- визначення щодо порядку проведення інвентаризації заборгованості;

Щодо документального оформлення операцій з дебіторською заборгованістю, то можна сказати, що воно дозволить засвідчити факт досягнення домовленості між підприємством та дебітором.

Під час формування обліково-аналітичної інформації про дебіторську заборгованість необхідно встановити причини її появи та зростання.

Величина дебіторської заборгованості обумовлена факторами, які можна розділити на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх слід віднести фактори, що визначають розмір дебіторської заборгованості і це є стан розрахунків у країні, грошово-кредитна політика центрального банку, рівень інфляції, вид продукції, ринок та його насиченість.

До внутрішніх факторів належать кредитна політика підприємства, форма розрахунків, робота фінансового менеджера та рівень контролю за дебіторською заборгованістю. Для більш детального розгляду факторів було побудовано рис. 3.1

Зазначимо, що впливу на зовнішні фактори, підприємство не має, але внутрішні напряму залежать від стану організаційних процесів. Вплив внутрішніх факторів можна послабити через належну систему управління.

Виходячи з цього зазначимо, що значну увагу потрібно приділяти удосконаленню обліку дебіторської заборгованості через систему ефективного управління, яка впливає на прибутковість підприємства взагалом.

На рис 3.1 зображено найрозповсюджені фактори, які впливають на величину дебіторської заборгованості та її виникнення:

Важливу роль в організації обліку та аналізі розрахунків з дебіторами відіграє класифікація.

Серед проблем класифікації дебіторської заборгованості можна виділити відсутність єдиного комплексного підходу при розробці різних типів класифікації дебіторської заборгованості; відсутній чіткий підхід до визначення та пошуку критеріїв, що забезпечували б точнішу класифікацію; недостатньо дослідженою залишається така складова зобов'язань дебіторів, як довгострокова заборгованість [24].

Рис. 3.1. Фактори, які впливають на виникнення та величину дебіторської заборгованості

Джерело: складено автором на основі[24]

Облік розрахунків із покупцями є ключовою та однією з найдетальніше вивчених сфер бухгалтерської діяльності, адже саме на цьому етапі формуються основні доходи та грошові надходження підприємства.

Водночас наразі існує ряд проблем, пов'язаних із цим аспектом, зокрема:

1. Проблема пов'язана із нерозвиненістю форм рефінансування для ефективнішого управління дебіторською заборгованістю;
2. Недостатня опрацьованість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції з його використання для ведення обліку розрахунків із покупцями та замовниками;
3. Недостатня опрацьованість методичних підходів до класифікації та оцінювання дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги;
4. Відсутність можливості отримання інформації про дебіторську заборгованість у достатньому обсязі та з необхідною деталізацією для проведення аналізу розрахунків підприємства з покупцями;
5. Невідповідність та низька ефективність методів розрахунку резерву сумнівних боргів згідно з вимогами НП(С)БО 10 [5].

Розглянувши питання ряду проблем пов'язаних із обліком розрахунків з покупцями, можна дійти висновку, що виникає необхідність у розробленні деяких заходів щодо удосконалення обліку розрахунків з покупцями та власне дебіторської заборгованості [24].

Наявність дебіторської заборгованості, особливо її збільшення, спричиняє потребу в додаткових фінансових ресурсах та погіршує фінансовий стан підприємства.

Аналіз дебіторської заборгованості набуває особливої важливості в умовах інфляції, коли іммобілізація власних оборотних активів стає надзвичайно не вигідною.

Серед ознак за якими класифікуються дебіторська заборгованість можна виділити наступні:

- 1) зв'язок із тривалістю нормального операційного циклу та строком погашення;
- 2) об'єкти, стосовно яких виникли зобов'язання дебіторів.

У підприємства ДП «ДК-АВТО», що здійснює операційну діяльність, найбільшу частку поточної дебіторської заборгованості складає заборгованість за реалізовану продукцію, виконані роботи та надані послуги.

Інша поточна дебіторська заборгованість виникає у зв'язку з діяльністю, яка підтримує або є результатом операційної діяльності підприємства.

Враховуючи вищеперераховане, можна запропонувати наступний алгоритм пропозицій щодо використання класифікаційних ознак дебіторської заборгованості з метою їх вирішення для ДП «ДК-АВТО»

У табл. 3.1 представлені класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості для ДП «ДК-АВТО»:

Таблиця 3.1

Класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості для ДП «ДК-АВТО»

Вид дебіторської заборгованості	Відображення в обліку	Пропозиції щодо опрацювання
Нормальна дебіторська заборгованість (заборгованість з погашенням до 3 місяців)	Відображається в обліку на 361 рахунку	Формування попередження про наявність заборгованості контрагентам
Заборгованість з ризиком не погашення (заборгованість з погашенням від 3місяців до 1 року включно)	За бажанням може бути переведена на окремий субрахунок	Робота претензійно-позовного характеру
Високий ризик не погашення заборгованості (заборгованість з погашенням від 1 до 3 років включно)	Нарахування резерву сумнівних боргів	Врегулювання у судовому порядку
Безнадійна дебіторська заборгованість	Списання заборгованості	Припинення визнання дебіторської заборгованості

Джерело: авторська розробка

Особливу увагу слід приділяти порядку списання простроченої дебіторської заборгованості, оскільки це безпосередньо впливає на формування бази для розрахунку податку на прибуток.

Своєчасне та правильне списання дебіторської заборгованості має важливе значення для формування фінансових результатів підприємства.

Таким чином, результати проведеного аналізу дебіторської заборгованості підтверджують необхідність вдосконалення методичного

підходу до її обліку як інструменту покращення фінансового стану підприємства.

На сьогодні у світі найпоширенішими формами рефінансування дебіторської заборгованості є факторинг і форфейтинг. Проте в Україні їх використання залишається обмеженим через відсутність належної правової бази та розробленої методики обліку.

Водночас впровадження цих інструментів могло б значно прискорити перетворення дебіторської заборгованості на грошові активи.

Розглянувши проблеми з якими стикаються підприємства у своїй діяльності, можемо виокремити типові проблеми з якими стикається ДП «ДК-АВТО» при управлінні та обліку дебіторської заборгованості:

1. не проводиться оцінка кредитоспроможності покупців і ефективності комерційного кредитування;
2. відсутнє регламентоване управління простроченою дебіторською заборгованістю;
3. бракує достовірної інформації про строки погашення зобов'язань дебіторських компаній;
4. Відсутність лімітування дебіторської заборгованості;

Розглянувши проблеми обліку дебіторської заборгованості на ДП «ДК-АВТО» буде доцільно запропонувати створення ефективної системи контролю за якістю фінансових розрахунків із дебіторами, що потребує розробки чіткої та вдосконаленої класифікації дебіторської заборгованості, уніфікації методів її оцінки та стандартизації аналітичної фінансової звітності.

Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємствах будь-якої форми власності має велике значення, оскільки забезпечує систематизацію інформації, прозорість та достовірність даних про розрахункові операції з дебіторами.

Облікове та аналітичне забезпечення стану дебіторської заборгованості повинно бути побудоване так, щоб максимально точно відображати і

характеризувати всі аспекти господарської діяльності з необхідною деталізацією.

Це визначає подальші напрями досліджень у сфері обліку та аналізу для ефективного управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

На рис. 3.2 зображено пропозиції, щодо удосконалення обліку дебіторської заборгованості для ДП «ДК-АВТО»

Рис. 3.2 Пропозиції, щодо удосконалення обліку дебіторської заборгованості
Джерело: складено автором на основі[24]

Для контролю дебіторської заборгованості ДП «ДК-АВТО» доцільно рекомендувати впровадження заходів, спрямованих на пошук можливостей для розширення бази покупців і замовників підприємства, що дозволить знизити ризик неплатежів, а також здійснювати постійний моніторинг платоспроможності потенційних дебіторів.

Також буде рекомендовано проведення оцінки кредитоспроможності покупців, що у свою чергу дасть розуміння чи спроможний дебітор виконувати свої фінансові зобов'язання.

Регулярне нарахування витрат на створення резерву сумнівних боргів, надасть змогу підвищити достовірність бухгалтерської звітності.

Рекомендована розробка або вдосконалення політики управління дебіторською заборгованістю, адже саме вона представляє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягів реалізації продукції, визначає ефективність роботи підприємства.

Ввести контроль за співвідношенням кредиторської та дебіторської заборгованості, оскільки значне перевищення фактів дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства.

Доцільно запровадити в управлінську практику лімітування дебіторської заборгованості як загального обсягу, так і на одного дебітора, з регулярним переглядом встановлених граничних сум. Крім того, важливо систематично здійснювати інвентаризацію заборгованості.

Таким чином, можна дійти до висновків, що удосконалення обліку дебіторської заборгованості належить до одних з важливих і дискусійних питань, які потрібно досліджувати.

В обліку дебіторської заборгованості є велика кількість невирішених питань, однак налагодження обліку дебіторської заборгованості відіграє важливу роль, тому що дає змогу впорядкувати й надати правдиві дані щодо стану підприємства.

Застосування запропонованих шляхів вирішення проблем дозволить підвищити ефективність обліку дебіторської заборгованості, попередити або уникнути неплатоспроможності та покращити діяльність підприємства.

3.2. Шляхи удосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві

Ефективна система внутрішнього контролю є важливим елементом забезпечення стабільної роботи підприємства. На ДП «ДК-АВТО»

внутрішній контроль виступає засобом підвищення надійності фінансової інформації, запобігання шахрайству та мінімізації ризиків. Система управління дебіторською заборгованістю є складовою частиною загального управління оборотними активами та маркетингової стратегії підприємства, спрямованою на збільшення обсягів продажів, оптимізацію розміру заборгованості та забезпечення її своєчасного погашення.

Питання обліку і аудиту дебіторської заборгованості, у теперішній час є досить важливим для підприємств, оскільки на сьогодні все більше зростає кількість контрагентів які не відповідально ставляться до виконання своїх платіжних зобов'язань.

Мета аудиту дебіторської заборгованості – підтвердити інформацію щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку та своєчасність розрахунків з дебіторами, а також установити дотримання підприємством вимог НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Предмет аудиту дебіторської заборгованості – господарські процеси та операції, пов'язані з розрахунками підприємства з дебіторами, а також відносини, що виникають при цьому на підприємстві та за його межами.

Від ефективності системи розрахунків з дебіторами залежить фінансова стабільність підприємства.

Головною перешкодою у роботі будь-якого підприємства – це брак коштів, а наявність дебіторської заборгованості призводить до вилучення грошових коштів із обороту підприємства.

Погіршення ситуації обумовлюється ще й незадовільною організацією внутрішнього контролю на підприємстві. Через такі несприятливі умови, керівництво досить важко приймати раціональні рішення на користь підприємства [27].

Причиною викривлення інформації про стан розрахунків та фінансовий стан підприємства є недостатнє вивчення теоритичного дослідження обліку та аудиту дебіторської заборгованості.

Проблема неплатежів обумовлює важливість вивчення методики та організації обліку дебіторської заборгованості для українських підприємств.

Аудит дебіторської заборгованості на підприємстві необхідний для забезпечення достовірності фінансової звітності, оцінки платоспроможності дебіторів та зниження фінансових ризиків.

Він дозволяє виявити прострочені або сумнівні борги, оцінити ефективність кредитної політики, перевірити відповідність внутрішніх контролів та процедур розрахунків з контрагентами, а також забезпечити дотримання нормативних вимог.

Також, аудит дебіторської заборгованості надає керівництву підприємства своєчасну та достовірну інформацію про стан дебіторської заборгованості, та шляхи усунення «слабких» місць, якщо такі наявні [25].

Завданням бухгалтера підприємства є ретельна перевірка факту здійснення господарських операцій, внаслідок здійснення яких виникає дебіторська заборгованість

Такий аудит сприяє поліпшенню управління активами, підвищенню фінансової стійкості та запобіганню втратам через несвоєчасні платежі.

Якість аудиту дебіторської заборгованості залежить від ретельно виконаного попереднього планування, вибору відповідної стратегії та розробки детального плану і програми проведення аудиту в цьому напрямку.

Також варто створити класифікатор потенційних порушень і помилок, ймовірність яких є високою для конкретного підприємства.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» встановлює методологічні принципи відображення дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку та її розкриття у фінансовій звітності, тому перевірка дотримання цих принципів є ключовим елементом аудиту дебіторської заборгованості [5].

Наразі існує багато суперечок між бухгалтерським та податковим обліком через обліку безнадійної та сумнівної дебіторської заборгованості та порядком формування резерву сумнівних боргів.

Розглядаючи питання мети аудиту дебіторської заборгованості, можна зазначити, що метою є саме отримання достатніх доказів, які підтверджують реальність та достовірність дебіторської заборгованості, що відображена у фінансових звітах підприємства.

Звідси, можна відилити основні завдання аудиту дебіторської заборгованості :

1. визначення щодо показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості на підприємстві;
2. контроль за правильністю списання безнадійної дебіторської заборгованості;
3. оцінка аналітичного та синтетичного обліку
4. контроль аналітичного та синтетичного обліку;
5. перевірка класифікації дебіторської заборгованості
6. виявлення реальної дебіторської заборгованості
7. контроль та перевірка за дотримання методологічних принципів формуванні інформації у бухгалтерському обліку про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності у відповідності до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»[5], що передбачає перевірку:

- оцінки на дату балансу ;
- первісної оцінки;
- виключення з активів безнадійної дебіторської заборгованості;
- визнання дебіторської заборгованості активом;

Спірним питанням є проведенням аудиту дебіторської заборгованості, так як на сьогодні немає типової програми, яка б відповідала сучасним вимогам якісного проведення аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві.

Як правило, до програми здійснення аудиту дебіторської заборгованості включено лише перелік аудиторських послуг, які необхідно здійснити, виконавця, індекс робочого документа та терміни виконання роботи.

Програма аудиту дебіторської заборгованості повинна містити такі ключові аспекти:

- методи аудиту,
- терміни проведення перевірки,
- індекс робочого документа,
- завдання аудиторської перевірки,
- мету (якість, яка підтверджується) [28].

Через брак часу на перевірку, аудитору немає потреби перевіряти усі операції з обліку дебіторської заборгованості, а отже, можна сказати, що кількість процедур які проводить аудитор повинна бути оптимальною.

Результати перевірки вносяться у робочі документи аудитора, в них повинна міститися інформація про якість аудиторської послуги та слугувати доказом виявлених провипоршень.

Після перевірки стану дебіторської заборгованості щодо якісних аспектів фінансової звітності (існування, права та зобов'язання, наявність, повнота, оцінка, вимірювання, подання та розкриття інформації) аудитор повинен виконати аналітичні процедури.

Мета проведення аналітичних процедур дебіторської заборгованості повинна базуватися на потребах користувачів фінансових звітів.

Методологія аналітичних процедур і їхні результати мають відображати зв'язок між даними про стан дебіторської заборгованості за звітний період, загальною динамікою її змін та ефективністю управлінських рішень, що дозволяє користувачам оцінити результати діяльності підприємства і спрогнозувати власні рішення на майбутнє.

Основні показники аналітичних процедур включають оборотність дебіторської заборгованості, середній період її погашення, час інкасації, коефіцієнт простроченої заборгованості, частку дебіторської заборгованості в складі поточних активів, ефективність інвестування коштів у дебіторську заборгованість, а також якість дебіторської заборгованості [23].

Складність аудиту дебіторської заборгованості полягає у визначенні оптимального обсягу коштів, які спрямовуються на покриття дебіторської заборгованості, а також у оцінці її впливу на фінансовий стан підприємства.

Задля вирішення даного питання необхідно:

1. визначення оптимального розміру дебіторської заборгованості (це робиться для того, щоб не створювати перешкод у роботі підприємства, для забезпечення безперебійного процесу постачання, реалізації та розрахунків підприємства за своїми зобов'язаннями).

2. встановлення раціонального співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості (задля прискорення оборотності цих показників)

3. запровадження проведення систематичної інвентаризації дебіторської заборгованості шляхом перевірки первинної документації (первинні документи є основою для звірки залишків з контрагентами та для відображення операцій в обліку)

Особливе місце повинно займати звернення уваги на санкціоноване та законне проведення операції [7].

Не менш важливим є питання ефективного контролю за своєчасним погашенням заборгованості дебіторами, щоб запобігти зростанню простроченої дебіторської заборгованості.

Для цього підприємство має створити відділ внутрішнього аудиту, основною функцією якого буде контроль за проблемною дебіторською заборгованістю.

Дочірнє підприємство «ДК-АВТО» не провадить у своїй діяльності аудит. Відповідальність за контроль та правильне ведення бухгалтерського обліку покладено на головного бухгалтера який є директором ДП «ДК-АВТО».

Особистий контроль інколи дозволяє компенсувати недоліки процедур внутрішнього контролю. Наприклад, коли недостатньо розподілені повноваження в сфері закупівель і витрат грошових коштів, якість внутрішнього контролю покращується, коли директор особисто підписує

витратні документи. Якщо директор не приймає в цьому участі, то збільшується ризик не виявлення фактів шахрайства чи помилок, допущених співробітниками.

І хоча відсутність складної системи внутрішнього контролю само по собі не свідчить про високий рівень шахрайства чи помилок, прийняття директором позиції домінуючого керівника може сприяти зловживанням: дії керівництва поза системою контролю мають негативний вплив на контрольне середовище будь-якого суб'єкта, що призводить до зростання ризику шахрайства з боку керівництва або суттєвого викривлення фінансової звітності.

Внутрішній контроль дебіторської заборгованості на підприємстві організований на достатньо високому рівні, що забезпечує своєчасне виявлення проблемних аспектів, моніторинг строків погашення боргів та мінімізацію ризиків виникнення безнадійних боргів.

Однак аналіз процесів контролю виявив деякі проблемні моменти, зокрема потребу в додатковій автоматизації процесів моніторингу, підвищенні оперативності обробки даних і деталізації аналізу складу заборгованості.

Виходячи з вищесказаного, доцільно буде запропонувати розробити на підприємстві й затвердити Положення про аудиторську комісію. У положенні слід зазначити порядок формування комісії, та її затвердження, права та відповідальність членів комісії тощо.

Крім цього, доцільним буде рекомендовано розробити посадову інструкцію для членів аудиторської комісії, яка б визначала їх обов'язки та права.

Для організації ефективної системи внутрішнього аудиту розрахунків із контрагентами важливим є забезпечення надійного захисту інформації від сторонніх осіб.

Це включає перевірку системи зберігання документації, функціонування архівної служби, дотримання порядку інвентаризації документів в архіві, а також належне забезпечення доступу до документів.

Перевірка юридичного оформлення та обґрунтування є одним з головних аспектів внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості.

Купуючи товар або реалізуючи його підприємство вступає в економічні взаємовідносини з іншими учасниками ринку. Прововою основою таких взаємозв'язків виступає укладання договору.

Процес регулювання такої роботи виступає на державному та внутрішньому рівні.

У процесі здійснення договірних процесів, завданням контролю полягає у перевірці змісту договорів нормативно-правовій базі України та з'ясуванню чи вказано у договорі всі ключові аспекти та обов'язкові реквізити (умови розрахунків, строки, вирішення спорів тощо).

Щодо відношення дебіторської заборгованості до питання заключення договорів, то зазначимо, що за допомогою запровадження такого контролю буде підвищено ймовірність своєчасного погашення дебіторської заборгованості і відповідно, зменшити ризик перетворення заборгованості у безнадійну, що безумовно позитивно вплине на діяльність підприємства в цілому.

Покращення обліку та внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості в зазначених напрямках сприятиме підвищенню їхньої ефективності, що забезпечить своєчасність, повноту та правову обґрунтованість розрахунків із дебіторами, створюючи основу для стабільного розвитку та фінансової стійкості вітчизняних підприємств в умовах сучасної ринкової економіки.

Для вдосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємству доцільно впровадити нові аналітичні інструменти, що дозволить підвищити якість прогнозування платоспроможності контрагентів.

Одним із головних шляхів удосконалення системи внутрішнього контролю на ДП «ДК-АВТО» є впровадження інформаційних технологій. Сучасні програмні засоби дозволяють автоматизувати процеси збору, обробки та аналізу даних, що значно скорочує час на виконання рутинних операцій і знижує ризик людських помилок. Для підприємства актуальним є впровадження ERP-систем, які забезпечують інтеграцію всіх аспектів діяльності в єдину інформаційну платформу.

Такі системи дозволяють здійснювати автоматичний контроль за ключовими показниками ефективності, аналізувати відхилення від планових значень та оперативно реагувати на виявлені недоліки.

Ще одним важливим напрямом удосконалення є підвищення рівня кваліфікації персоналу, відповідального за виконання контрольних функцій.

Співробітники повинні мати знання у сфері сучасних методів управління, фінансового аналізу та ризик-менеджменту.

Регулярне проведення тренінгів, курсів підвищення кваліфікації та сертифікаційних програм сприятиме формуванню компетентного кадрового складу.

Важливо також створити культуру внутрішнього контролю, яка б сприймалася працівниками не як додатковий тягар, а як інструмент для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Система внутрішнього контролю повинна враховувати всі аспекти діяльності підприємства, включаючи фінансову, операційну, правову та управлінську складові.

Одним із способів досягнення цього є структуризація контрольних заходів відповідно до основних бізнес-процесів.

Можливі заходи, щодо удосконалення на ДП «ДК-АВТО» узагальнено в таблиці 3.2. Представлені заходи орієнтовані на підвищення ефективності процесів і мінімізацію ризиків, пов'язаних із їх виконанням.

Таблиця 3.2

Шляхи удосконалення системи внутрішнього контролю на
ДП «ДК-АВТО»

Напрямок удосконалення	Опис заходів	Очікуваний результат
Автоматизація процесів	Впровадження ERP-систем, автоматизація обліку та звітності, використання аналітичних платформ для моніторингу ключових показників.	Скорочення часу на виконання рутинних операцій, підвищення точності аналізу та зниження ризику людських помилок.
Підвищення кваліфікації персоналу	Регулярні тренінги, сертифікація, впровадження навчальних програм із сучасних методів контролю.	Формування компетентного персоналу, готового до виконання контрольних функцій.
Розробка стандартів	Створення внутрішніх регламентів і політик щодо проведення контрольних заходів.	Уніфікація процесів контролю, підвищення.
Оцінка ризиків	Впровадження системи ризик-менеджменту, аналіз ризиків за ключовими напрямками діяльності.	Зменшення ймовірності виникнення значних відхилень у роботі підприємства.
Моніторинг та аудит	Створення незалежної групи внутрішнього аудиту, регулярна оцінка ефективності системи контролю.	Своєчасне виявлення недоліків і розробка заходів із їх усунення.

Джерело: авторська розробка

Важливо також забезпечити інтеграцію системи внутрішнього контролю з загальними цілями та стратегією підприємства. Контрольні заходи мають бути спрямовані на підтримку стратегічних ініціатив компанії, таких як зростання обсягів продажів, оптимізація витрат і підвищення рівня обслуговування клієнтів. Для цього слід створити механізми зворотного зв'язку, які дозволятимуть керівництву отримувати інформацію про результати контрольних заходів і своєчасно коригувати стратегію.

У підсумку, удосконалення системи внутрішнього контролю на ДП «ДК-АВТО» є складним, але необхідним процесом. Впровадження сучасних інформаційних технологій, розробка стандартів, підвищення кваліфікації персоналу та створення незалежного аудиту сприятимуть підвищенню ефективності управління та забезпеченню фінансової стабільності підприємства. Застосування зазначених заходів дозволить мінімізувати ризики, оптимізувати бізнес-процеси та забезпечити сталість розвитку компанії.

ВИСНОВКИ

На підставі проведених досліджень за темою дипломної роботи можна зробити наступні висновки:

1. У сучасній економічній теорії дебіторська заборгованість вважається одним з найважливіших показників фінансової стабільності та платоспроможності підприємства.

Вона формується внаслідок господарських операцій, коли компанія надає товари чи послуги без негайного розрахунку, що призводить до появи зобов'язань з боку контрагентів.

Проведене дослідження свідчить, що в економічній літературі класифікують дебіторську заборгованість за різними критеріями. Автори виділяють класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості, що не дає змоги її охарактеризувати.

За результатами дослідження наукових джерел було встановлено, що дебіторська заборгованість- це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

2. Серед важливих нормативних документів, у яких регламентується порядок обліку дебіторської заборгованості, необхідно виділити Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість».

3. Аналітичне забезпечення дебіторської заборгованості є одним з найважливіших компонентів управлінської діяльності підприємства, адже воно впливає на фінансову стійкість, оборотність активів та ліквідність.

Використання таких показників, як коефіцієнт оборотності, середній період обороту, частка простроченої заборгованості, дозволяє підприємству ідентифікувати ризики та забезпечити своєчасне прийняття управлінських рішень.

Зроблено висновок, що формування надійної обліково-аналітичної бази, адаптованої до сучасних нормативно-правових вимог, є необхідною

умовою для покращення фінансової стабільності підприємства, підвищення його платоспроможності та ефективності управління ресурсами.

4. Аналіз економічних показників ДП «ДК-АВТО» протягом 2019-2023рр. показав, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився більше ніж 5 у разів, що є позитивним показником, оскільки свідчить про ефективніше стягнення боргів і зменшення терміну обороту дебіторської заборгованості. Водночас збільшення коефіцієнта оборотності запасів майже у 2 рази вказує на зростання ефективності використання запасів, що позитивно відбивається на ліквідності підприємства. Тривалість обороту дебіторської заборгованості зменшилася на 201 день, що також є позитивним фактором для підприємства. Проте зростання коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості більше ніж на 80% збільшення часу, необхідного для розрахунків із постачальниками, що може бути наслідком зміни умов платежів або скорочення термінів кредиту від постачальників.

Таким чином, аналізовані показники свідчать про стабільний, але вразливий фінансовий стан підприємства.

5. Облікова політика підприємства є основою для організації обліку дебіторської заборгованості, що включає правила ведення бухгалтерії, визначення методів оцінки та класифікації дебіторської заборгованості, а також механізмів обліку короткострокових і довгострокових боргів. Облікова політика ДП «ДК-АВТО» базується на принципах законодавства України, що гарантує відповідність всіх бухгалтерських операцій вимогам звітності та підзвітності. Первинний облік дебіторської заборгованості здійснюється на основі документів, які є підтвердженням правочинів і зобов'язань контрагентів, таких як договори купівлі-продажу, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, накладні та інші первинні документи.

6. З метою вдосконалення обліку дебіторської заборгованості ДП «ДК-АВТО» пропонуємо здійснити такі заходи:

- налагодження регламентованого управління простроченою дебіторською заборгованістю;
- розширення бази покупців та замовників;
- введення лімітування дебіторської заборгованості;
- проведення оцінки кредитоспроможності покупців;
- регулярне нарахування витрат на створення резерву сумнівних боргів, надасть змогу підвищити достовірність бухгалтерської звітності;
- розробка або вдосконалення політики управління дебіторською заборгованістю, адже саме вона представляє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягів реалізації продукції, визначає ефективність роботи підприємства.

7. Щодо шляхів удосконалення системи внутрішнього контролю ДП «ДК-АВТО» запропоновано:

- впровадити нові аналітичні інструменти, що дозволить підвищити якість прогнозування платоспроможності контрагентів;
- забезпечити інтеграцію системи внутрішнього контролю з загальними цілями та стратегією підприємства;
- створення незалежної групи внутрішнього аудиту, регулярна оцінка ефективності системи контролю;
- проходити регулярні тренінги, сертифікація, впровадження навчальних програм із сучасних методів контролю, тощо

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кияшко О.М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: автореф. дис.канд. екон.наук: спец.08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит».Київ,2011.21с.
2. Лігоненко Л.О., Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч.посіб.К.: Київ.нац.торг.екон.,2005.275с.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти :визнання та оцінка».URL:<http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Орлова В.К.,Орлов М.С.,Хома С.В.Фінансовий облік: підручник; 2-евид.,доп.іперероб.К.: ЦУЛ, 2010. 510 с.
5. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 № 237. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0725-99>.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.01 № 559. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-IV. URL:<http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 р. № 181URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2000 р. № 353. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>

11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2001 р. № 205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.06.2000р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.06.2001р. № 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01#Text>

14. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р., №996XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text

17. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція № 291 про його застосування. затвр. наказом Міністерства фінансів України від 31.11.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

18. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: спец.08.06.04»Бухгалтерський облік,аналіз та аудит».Луганськ, 2002. 19с.

19. Федорченко О.Є. Облік і аналіз розрахунків з дебіторами (наприкладі текстильних підприємств легкої промисловості): автореф. дис.канд.екон.наук:спец.08.00.09»Бухгалтерський облік,аналіз та аудит». Київ, 2009.23с.

20. Черненко Л.В. Управління дебіторською заборгованістю в аграрних підприємствах: дис.к.е.н.:К., 2007. 241 с
21. Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті Податкового кодексу України. *Ефективна економіка*, 2011. №11 URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=772/>
22. Житний П.Є., Афанас'єва І.І.Фактори впливу на формування облікової політики торгово-виробничих підприємств. *Вісник ЖДТУ*. 2018. № 1(51). С.75-82.
23. Нашкерська Г. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. №11. С.31-37.
24. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2012. №721. С. 173–178.
25. Горбачова О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості : проблеми та шляхи їх вирішення. *Торгівля і ринок*. 2010. № 12. С. 392–399.
26. Подолянчук Р.В. Актуальні проблеми обліку дебіторської заборгованості. *Управління розвитком*. 2012. № 4. С. 114-116.
27. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості. *Все про бухгалтерський облік*. 2010. № 42. С. 41–45.
28. Лищенко, О. Г. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка і підприємництво.* №30.2010.С. 84–89.
29. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : закон України від 21.12.2017р. 2258-VIII. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
30. Іванищева, А. В. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства. *Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізнич. трансп. ім. акад. В. Лазаряна*. 2009. №54.С. 244–247.
31. Грабова Н.М., Добровський В.М. Бухгалтерський облік у торгівлі: навч.посіб. За ред М. В. Кужельного. К.: А.С.К., 2004. 800 с

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди	
ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО "ДК-АВТО"	за ЄДРПОУ	2019	10 01
Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за КОАТУУ	37899925	
Організаційно-правова форма господарювання Дочірнє підприємство	за КОПФГ	1210136300	
Вид економічної діяльності Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів	за КВЕД	160	
Середня кількість працівників, осіб 1		45.31	
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон Білостоцького, буд. 143, оф. 104, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034		0675626955	

I.Баланс на 30 вересня 2019 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	0,6	-
первісна вартість	1011	97,3	97,3
знос	1012	(96,7)	(97,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	0,6	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	783,1	1 421,7
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	90,8	126,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	6,7	0,6
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	0,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8,3	632,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	427,5	21,0
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	47,4	67,4
Усього за розділом II	1195	1 363,8	2 269,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 364,4	2 269,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2,0	2,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	8,0	8,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	103,8	115,5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	113,8	125,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	693,1	688,4
розрахунками з бюджетом	1620	58,4	125,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	0,5	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	3,3	3,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	495,8	1 326,8
Усього за розділом III	1695	1 250,6	2 144,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 364,4	2 269,6

2. Звіт про фінансові результати
за 9 Місяців 2019 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	630,7	241,1
Інші операційні доходи	2120	-	3,6
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	630,7	244,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(441,9)	(104,2)
Інші операційні витрати	2180	(134,9)	(146,4)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(576,8)	(250,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	53,9	(5,9)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	53,9	(5,9)

ЕП Чебанова
Дар'я
Володимирівна

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

Чебанова Дар'я Володимирівна

(ініціали, прізвище)

Не передбачено

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО "ДК-АВТО"	за ЄДРПОУ	2020	04	01
Територія <u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>	за КОАТУУ	37899925		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Дочірнє підприємство</u>	за КОПФГ	1210136300		
Вид економічної діяльності <u>Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів</u>	за КВЕД	160		
Середня кількість працівників, осіб <u>1</u>		45.31		
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон <u>Білостоцького, буд. 143, оф. 104, м. ДНІПРО, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034</u>		0675626955		

1. Баланс на 31 березня 2020 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	97,3	97,3
знос	1012	(97,3)	(97,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	1 421,7	1 204,3
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	126,0	187,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,6	3,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	0,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	632,9	65,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	21,0	55,6
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	67,4	7,3
Усього за розділом II	1195	2 269,6	1 524,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	2 269,6	1 524,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2,0	2,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	8,0	8,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	115,5	125,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	125,5	135,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	688,4	165,5
розрахунками з бюджетом	1620	125,6	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	3,3	3,9
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 326,8	1 219,4
Усього за розділом III	1695	2 144,1	1 388,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	2 269,6	1 524,0

2. Звіт про фінансові результати
за **I Квартал 2020** р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	436,4	630,7
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	436,4	630,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(408,1)	(441,9)
Інші операційні витрати	2180	(18,6)	(134,9)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(426,7)	(576,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	9,7	53,9
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	9,7	53,9

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП Чебанова
Дар'я
Володимирівна

Чебанова Дар'я Володимирівна

(ініціали, прізвище)

Не передбачено

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
ДОЧІРНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ДК-АВТО"	за ЄДРПОУ	2021	10	01
Територія <u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА</u>	за КАТОТТГ ¹	37899925		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОПФГ	UA12020010010114149		
Вид економічної діяльності <u>Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів</u>	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників, осіб <u>4</u>		45.31		
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>				
Адреса, телефон <u>Блостоцького, буд. 143, оф. 104, м. ДНІПРО, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034</u>		0675626955		

І. Баланс на 30 вересня 2021 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	97,3	121,5
знос	1012	(97,3)	(121,5)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	1 204,3	1 233,6
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	187,1	262,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	3,8	0,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	0,4	0,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	65,9	319,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	55,6	103,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	7,3	16,3
Усього за розділом II	1195	1 524,0	1 935,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 524,0	1 935,5

Пастів	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2,0	2,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	8,0	8,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	125,2	175,5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	135,2	185,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	165,5	1 035,1
розрахунками з бюджетом	1620	-	9,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	4,3
розрахунками з оплати праці	1630	3,9	20,6
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 219,4	680,9
Усього за розділом III	1695	1 388,8	1 750,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 524,0	1 935,5

2. Звіт про фінансові результати
за 9 Місяців 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 902,0	436,4
Інші операційні доходи	2120	0,3	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 902,3	436,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 060,0)	(408,1)
Інші операційні витрати	2180	(809,0)	(18,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 869,0)	(426,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	33,3	9,7
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	33,3	9,7

ЕП Несаян
Дар'я
Володимирів
а

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

Чебанова Дар'я Володимирівна _____
(ініціали, прізвище)

Чебанова Дар'я Володимирівна _____
(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу D)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди	
ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО "ДК-АВТО"	за ЄДРПОУ	2023	01 01
Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за КАТОТТГ ¹	37899925	
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	UA12020010010114149	
Вид економічної діяльності Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів	за КВЕД	240	
Середня кількість працівників, осіб 3		45.31	
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон Білостоцького, буд. 143, оф. 104, м. ДНІПРО, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034		0675626955	

1. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	121,5	145,6
знос	1012	(121,5)	(145,6)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	1 233,6	1 312,9
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	262,6	43,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,9	0,7
у тому числі з податку на прибуток	1136	0,4	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	319,0	84,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	103,1	13,5
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	16,3	219,5
Усього за розділом II	1195	1 935,5	1 674,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 935,5	1 674,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2,0	2,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	8,0	8,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	175,5	205,5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	185,5	215,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 035,1	665,6
розрахунками з бюджетом	1620	9,1	10,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	5,4
розрахунками зі страхування	1625	4,3	3,8
розрахунками з оплати праці	1630	20,6	18,6
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	680,9	760,4
Усього за розділом III	1695	1 750,0	1 458,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 935,5	1 674,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 918,1	1 902,0
Інші операційні доходи	2120	-	0,3
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 918,1	1 902,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 562,1)	(1 060,0)
Інші операційні витрати	2180	(323,7)	(809,0)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 885,8)	(1 869,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	32,3	33,3
Податок на прибуток	2300	(5,8)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	26,5	33,3

ЕП Чебанова

Дар'я
Володимирівна

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

Чебанова Дар'я Володимирівна
(ініціали, прізвище)

Чебанова Дар'я Володимирівна
(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО "ДК-АВТО"	за ЄДРПОУ	37899925
Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за КАТОГТГ 1	UA12020010010114149
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240
Вид економічної діяльності Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів	за КВЕД	45.31
Середня кількість працівників, осіб 3		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон Блостоцького, буд. 143, оф. 104, м. ДНІПРО, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49034		0675626955

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	106,6
первісна вартість	1011	145,6	255,5
знос	1012	(145,6)	(148,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	106,6
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	1 312,9	2 181,1
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	43,1	226
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,9	0,7
у тому числі з податку на прибуток	1136	0,4	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	84,7	158,1
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	13,5	59,3
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	219,5	-
Усього за розділом II	1195	1 674,4	2 624,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 674,4	2 731,1

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паєвий) капітал	1400	2,0	2,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	8,0	8,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	205,5	238,3
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	215,5	248,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	665,6	702,7
розрахунками з бюджетом	1620	10,5	10,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	5,4	-
розрахунками зі страхування	1625	3,8	6,0
розрахунками з оплати праці	1630	18,6	26,6
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	760,4	1 736,8
Усього за розділом III	1695	1 458,9	2 482,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 674,4	2 731,1

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 918,1	1 902,0
Інші операційні доходи	2120	-	0,3
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 918,1	1 902,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 562,1)	(1 060,0)
Інші операційні витрати	2180	(323,7)	(809,0)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 885,8)	(1 869,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	32,3	33,3
Податок на прибуток	2300	(5,8)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	26,5	33,3

ЕП Чебанова
Дар'я
Володимирівна

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

Чебанова Дар'я Володимирівна
(ініціали, прізвище)

Чебанова Дар'я Володимирівна
(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

**ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА**

За спеціальністю «Облік і оподаткування»

на тему:

Організація обліку, контроль та аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві (за матеріалами ДП «ДК-АВТО»)

Дипломник: Чебанова В.Ю.

Науковий керівник: к.е.н.,доц. Бондаренко Н.М.

МЕТОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ є узагальнення теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості, виявлення проблемних ділянок у зазначених питаннях і обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення на прикладі конкретного підприємства.

ЗАВДАННЯ: вивчити сучасні погляди на поняття дебіторської заборгованості, її види та класифікацію; дослідити нормативно-правову базу обліку дебіторської заборгованості на підприємстві; надати організаційно-економічну характеристику ДП «ДК-АВТО»; дослідити організацію обліку дебіторської заборгованості на підприємстві; провести аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві; обґрунтувати шляхи вдосконалення контролю та організацію обліку дебіторської заборгованості;

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ є сукупність теоретичних, методичних, та практичних засад організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві.

ОБ'ЄКТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ кваліфікаційної роботи є процеси обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ» В НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ

Нормативний акт	Визначення поняття «дебіторська заборгованість»
МСБО 39	Похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку.
НП(С)БО 10	Сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.
НП(С)БО 13	Один із видів фінансових активів і визначається як контракт, що дає право отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства.
Податковий кодекс України	Заборгованість, яка відповідає критеріям для визнання безнадійною: несплачена заборгованість, що перевищує строк позовної давності, або борг, який неможливо стягнути.

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ» ЗА ЕКОНОМІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

Джерело	Визначення поняття «дебіторська заборгованість»
Грабова Н.М., Добровський В.М.	Заборгованість інших підприємств та осіб нашому підприємству.
Кияшко О.М.	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, що виникла в результаті минулих подій, яку кредитор має право вимагати відшкодувати.
Лігоненко Л.О.	Включені до майна підприємства його майнові вимоги до інших осіб, що є його боржниками в правовідносинах, які виникають за різних обставин.
Орлова В.К.	Сума заборгованості юридичних або фізичних осіб, які в результаті минулих подій заборгували підприємству грошові кошти або інші активи.

КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Класифікаційна ознака	Види дебіторської заборгованості
За термінами погашення	Довгострокова, поточна
За відношенням до обліку та відображення у звітності	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, за виданими авансами, за розрахунками з покупцями і замовниками, векселі одержані, внутрішні розрахунки, інша заборгованість
За своєчасністю та ступенем вірогідності погашення	Строкова (нормальна), прострочена (сумнівна і безнадійна)
За формою виникнення	Забезпечена, незабезпечена
За причинами виникнення	Виправдана (строк погашення не настав), не виправдана (прострочена, пов'язана з помилками чи порушеннями договорів)
За характером виникнення	Дебіторська заборгованість від операційної діяльності, від іншої діяльності
За економічним змістом	Товарна, нетоварна

ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ АКТИ ДЛЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Нормативний акт	Основний зміст
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає загальні принципи бухгалтерського обліку та обов'язки суб'єктів господарювання щодо ведення фінансового обліку.
НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Регулює порядок визнання, оцінки та відображення дебіторської заборгованості в обліку, зокрема короткострокової та довгострокової заборгованості.
НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Визначає дебіторську заборгованість як один із видів фінансових активів та встановлює методи її оцінки.
МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»	Застосовується для оцінки та обліку дебіторської заборгованості на підприємствах, які використовують міжнародні стандарти звітності.
Податковий кодекс України	Встановлює правила оподаткування операцій із дебіторською заборгованістю, включаючи податкові різниці при її формуванні та списанні.
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція № 291	Регулює порядок обліку дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку з деталізацією за субрахунками.

ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДП «ДК-АВТО», %

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
Рівень рентабельності активів	2,97	0,51	0,96	0,73	0,60	-2,37
Рівень рентабельності власного капіталу	45,07	7,44	20,76	13,21	11,43	-33,64
Рівень рентабельності операційної діяльності	9,34	2,27	1,78	1,41	1,41	-7,93
Рівень рентабельності продукції	142,72	106,9	179,41	122,80	122,80	-19,92
Рівень рентабельності продажів	29,93	6,48	44,27	18,56	18,56	-11,37

ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ДП «ДК-АВТО»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2023 до 2019 (+,-)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), тис.грн	630,7	436,4	1902	1918,1	1918,1	+1287,4
Середня вартість запасів, тис.грн	1102,4	1313,3	1219,0	1273,3	1747,0	+644,6
Середня вартість кредиторської заборгованості, тис.грн	1697,3	1766,4	1569,4	1604,4	1971,8	+274,5
Середня вартість дебіторської заборгованості, тис.грн	432,7	508,2	419,7	355,5	256,8	-166,9
Середня вартість власного капіталу, тис.грн	119,6	130,3	160,4	200,5	231,9	+112,3
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,80	0,88	3,07	2,18	2,66	+1,86
Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів	702	413	119	167	137	-565
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,46	0,86	4,53	5,40	7,47	+6,01
Коефіцієнт оборотності запасів	0,57	0,33	1,56	1,51	1,10	+0,53

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦІМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ДП «ДК-АВТО»

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Відвантажено товари покупцеві/надані послуги	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	702 «Дохід від реалізації товарів»
Відображено суму зобов'язання з ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641 «Податкові зобов'язання з ПДВ»
Списано собівартість реалізованих товарів та/або наданих послуг	902 «Собівартість реалізованих товарів»	281 «Товари на складі»
Одержано кошти на оплату відвантажених товарів	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Повернення товарів	704 «Вирахування з доходу»	361 Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Коригування ПДВ в разі повернення товарів (сторно)	704 «Вирахування з доходу»	641 «Податкові зобов'язання з ПДВ»

ДИНАМІКА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДП «ДК-АВТО» ЗА 2019-2023РР., ТИС.ГРН

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2019 до 2023	
						+, -	%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. Грн	126	187,1	262,6	43,1	226	+100	179,4
Інша дебіторська заборгованість, тис. Грн	632,9	65,9	319,0	84,7	158,1	-474,8	25,0
Загальна дебіторська заборгованість, тис. Грн	758,9	253,0	581,6	127,8	384,1	-374,8	50,6

ДИНАМІКА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДП «ДК-АВТО» ЗА 2019-2023РР.

КЛЮЧОВІ ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

КЛАСИФІКАЦІЯ ОЗНАКИ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ДЛЯ ДП «ДК-АВТО»

Вид дебіторської заборгованості	Відображення в обліку	Пропозиції щодо опрацювання
Нормальна дебіторська заборгованість (заборгованість з погашенням до 3 місяців)	Відображається в обліку на 361 рахунку	Формування попередження про наявність заборгованості контрагентам
Заборгованість з ризиком не погашення (заборгованість з погашенням від 3 місяців до 1 року включно)	За бажанням може бути переведена на окремий субрахунок	Робота претензійно-позовного характеру
Високий ризик не погашення заборгованості (заборгованість з погашенням від 1 до 3 років включно)	Нарахування резерву сумнівних боргів	Врегулювання у судовому порядку
Безнадійна дебіторська заборгованість	Списання заборгованості	Припинення визнання дебіторської заборгованості

ПРОПОЗИЦІЇ, ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ДП «ДК-АВТО»

Напрямок удосконалення	Опис заходів	Очікуваний результат
Автоматизація процесів	Впровадження ERP-систем, автоматизація обліку та звітності, використання аналітичних платформ для моніторингу ключових показників.	Скорочення часу на виконання рутинних операцій, підвищення точності аналізу та зниження ризику людських помилок.
Підвищення кваліфікації персоналу	Регулярні тренінги, сертифікація, впровадження навчальних програм із сучасних методів контролю.	Формування компетентного персоналу, готового до виконання контрольних функцій.
Розробка стандартів	Створення внутрішніх регламентів і політик щодо проведення контрольних заходів, адаптація до міжнародних стандартів.	Уніфікація процесів контролю, підвищення їх прозорості та відповідності нормативним вимогам.
Оцінка ризиків	Впровадження системи ризик-менеджменту, аналіз ризиків за ключовими напрямками діяльності.	Зменшення ймовірності виникнення значних відхилень у роботі підприємства.
Моніторинг та аудит	Створення незалежної групи внутрішнього аудиту, регулярна оцінка ефективності системи контролю.	Своєчасне виявлення недоліків і розробка заходів із їх усунення.